

Збірник наукових матеріалів
ЛІІ Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ОСІННІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ»

25 вересня 2020 року

Частина 2

м. Дніпро

Осінні наукові читання, ЛІІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Дніпро, 25 вересня 2020 року. – Ч.2, 76 с.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей ЛІІ Міжнародної науково-практичної інтернет - конференції «Осінні наукові читання», 25 вересня 2020 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
21018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

Історичні науки

<i>Косовський С.В.</i> ПОСТАТЬ МИРОНА ТАРНАВСЬКОГО В ІСТОРІО-ГРАФІЇ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ	5
<i>Матей Ю.Ф., науковий керівник Луценко М.В.</i> ЗМІНИ У ДВОРЯНСЬКОМУ ЗЕМЛЕВОЛОДІННІ ХАРКІВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ПІСЛЯ СКАСУВАННЯ КРІПОСНОГО ПРАВА У 1861 Р.....	13

Педігогічні науки

<i>Барзилович А.Д.</i> ОПТОВА ТА РОЗДРІБНАЇ ТОРГІВЛЯ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ В Україні	18
<i>Бовсуновська В.М.</i> МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ІДЕАЛЬНОЇ ЛЕКЦІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	23
<i>Бурянов Д.М., Шеховцова В.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО ТА Ф.А. ДІСТЕРВЕГА	28
<i>Гриджук Н.О.</i> ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	32
<i>Гришко О.М.</i> ПРО ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «ДИФЕРЕНЦІАЛЬНІ РІВНЯННЯ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ»	37
<i>Мкртічян О.А.</i> ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗДО	40
<i>Мрічко В.</i> ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА ХУДОЖНЬОЇ ВИШИВКИ	42
<i>Парфьонова Н.А.</i> РЕФЛЕКСІЯ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКТИВНОЇ УЧАСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПІЗНАННЯ	45
<i>Пікулицька Л.В.</i> ЧИТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ..	49
<i>Погорелова А.М.</i> ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ.....	53

<i>Поліщук Г.В.</i> РОЗВИТОК РЕФЛЕКСИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КОНФЛІКТІВ..	55
<i>Согоконь О.А.</i> НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ	57
<i>Соломенко Л.І., науковий керівник Метлікіна М.О.</i> ВПЛИВ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОЇ ЛЕКЦІЇ	61
<i>Тищенко В.А., Шеховцова Е.В., Мордвинов К.А.</i> ПЛАНІРОВАНИЕ УЧЕБНО-ТРЕНИРОВОЧНОГО ЦИКЛА В СПОРТЕ	65
<i>Чиркіна С.В., Подзіреї Л.М.</i> ПРІОРИТЕТНА РОЛЬ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ.....	68
<i>Щур Н.В.</i> ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ	70

ПОСТАТЬ МИРОНА ТАРНАВСЬКОГО В ІСТОРІОГРАФІЇ
УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

*Косовський С. В.,
викладач КЗ ЛОР «Бродівський фаховий педагогічний коледж
імені Маркіяна Шашкевича»
м. Броди, Україна*

Кожна епоха має своїх лицарів. Та ж епоха, у якій нація бореться за споконвічне право - бути незалежною, у ключові моменти породжує справжніх лицарів духу, провідників, чий мужній приклад і мудре слово допомагають вистояти навіть у найважчій боротьбі.

Великий геополітичний резонанс мала Перша світова війна 1914-1918 рр., під час якої розпадаються дві найбільші імперії Європи і на етнічних українських землях проголошуються національні держави - Українська Народна Республіка і Західноукраїнська Народна Республіка. Їх проголошення і становлення не було спонтанним процесом, а швидше результатом плідної державотворчої діяльності та боротьби сотень тисяч національно-свідомих громадських діячів, політиків, економістів, літераторів, військовиків та багатьох інших, тобто всіх тих, хто в складних умовах іноземного поневолення був носієм ідеї української державності.

Близько століття тому з'явилося військо, про яке сучасники писали: «Ми всі бачили не буденних людей, якихось казкових лицарів, що задля високої ідеї життя кладуть у жертву...». Українські Січові Стрільці стали першою українською військовою формацією у новітній історії, значення якої вийшло далеко поза межі суто воєнних баталій. Сам факт існування українського війська та його звитяжна боротьба стали важливим чинником національного пробудження українського суспільства та трансформація його у доблесну Українську Галицьку Армію.

Діючи в надзвичайно складних умовах Першої світової війни, УСС зуміли перетворити свій легіон у добре вишколену, фактично, українську

військову форму з національною символікою, власними одностроями й відзнаками, а також українською офіційною мовою та українською термінологією. Із УСС пов'язані яскраві етапи наполегливої праці, спрямованої на пробудження й утвердження поміж українства почуття національної гідності, ідеї соборності й незалежності держави.

Особливе місце в цьому контексті і одна з найбільших заслуг належить військовикам. В ході Першої світової війни, польсько-української війни та більшовицької агресії тисячі військовиків-патріотів України стали на захист української державності. У важких обставинах воєнного часу їм доводилося створювати боєздатні національні збройні сили: УСС, Галицьку армію ЗУНР та Дієву армію УНР.

Серед найвидатніших національних героїв, які зі зброєю в руках боролися за державність України, яскравою зіркою сяє ім'я видатного сина українського народу, лицаря честі і відваги, сотника та полковника УСС головнокомандувача або Начального Вождя Української Галицької Армії генерала Мирона Тарнавського.

Відправившись із початком Першої світової війни на боротьбу «за волю України», М. Тарнавський не був впевненими, що йому та УСС одразу вдасться реалізувати свою ідею. Проте він був переконаний, що має використати шанс, який дала історія для того, щоб закласти фундамент для подальших змагань за незалежність, або, бодай, показати на діях своє прагнення до волі перед світом і залишити для прийдешніх поколінь бойові традиції, що послужили б дороговказами на шляху до великої мети.

Найбільшою помилкою австрійської армії під час війни було те, що новобранці австрійських полків не мали доброго воєнного вишколу. Через те боєздатність національних частин УСС була невелика. Цю проблему старались усунути німці бодай у тих частинах, що були під їхнім керівництвом. Всіх новобранців, що йшли для доповнення полків XXV корпусу висилали до Вишкільної Групи в Миколаєві над Дністром. Вишколи поодиноких полків корпусу були розміщені по сусідніх селах.

Сотні Вишколу УСС стояли спершу у Розвадові та згодом, після приходу новобранців і повернення поранених, місце постою Вишколу поширилось на села Веринь, Надітичі та Рудники [39, с.75].

Одним із досвідчених командирів Вишколу УСС був отаман Мирон Тарнавський.

Наприкінці січня 1916 р. М. Тарнавського призначили до команди і вишколу УСС, що перебували у с. Свистільниках Рогатинського повіту. Згідно з наказом М. Тарнавський перебрав над ними командування. Через кілька місяців вишкіл перенесли до Розвадова, де М. Тарнавський пробув до середини 1917 року. Тут він отримав чин отамана (майора).

«Була зима 1915 на 1916 р., коли в Свистільниках (на Рогатинщині) у Коші УСС з'явився сотник австрійської армії Мирон Тарнавський, - згадував В. Старосольський. - Не знали ми тоді, що це одна з тих подій, які записуються на сторінках історії. В рядах тих, хто мали стати і стали початком Української Армії, найшовся той, хто мав стати начальним тої Армії вождем... Зате дуже скоро зрозуміли ми і відчули, що між особою Мирона Тарнавського та легіоном УСС зав'язуються питки, про які не судилося тим, що його призначували. Ті нитки зв'язали Мирона Тарнавського з українським військом на долю і недолю, на ціле життя, і на все» [36, с.12].

Зі спогадів генерала дізнаємося, що праця у Вишколі давала йому велике моральне задоволення: він перебував у рідному середовищі, там організовувались паради та імпрези, що активізували національну свідомість у січового стрілецтва та місцевого населення. Так, у Розвадові було освячено стрілецький прапор. Його освятив глава греко-католицької церкви митрополит Андрей Шептицький. Також тут засновано відомий Орден Залізної Остроги. Будучи комендантом Вишколу УСС, Мирон Тарнавський остаточно переконався в тому, яку важливу роль має національний чинник для військової служби. У своїх спогадах він розповідає про подію, коли новоприбулі німецькі інструктори замість того, щоби навчити стрільців командам на своїй мові, до двох тижнів самі вивчили українську і розмовляли нею [32, с.8].

Вступивши до Легіону УСС, який входив до складу австрійської армії, новобранці були зобов'язані присягнути на вірність австрійському цісарю Францу Йосифу. Але добровольці таємно склали й іншу присягу – на вірність Україні: «Я, Український Січовий Стрелець, присягаю українським князям, гетьманам, Запорізькій Січі, могилам і всій Україні, що вірно служитиму Рідному Краєві, боронитиму його перед ворогом, воюватиму за честь української зброї до останньої краплі крові...».

Вишкіл Стрілецтва тривав від 6 до 8 тижнів і його мусіли перейти не лиш новобранці, але також усі досвідчені військові. Підстаршини та старші, здібніші стрільці, що були вже на фронті, переходили до окремого підстаршинського вишколу або на різні курси, як скорострільний, мінометний, або протигазової служби. Після закінчення цих курсів вони ставали звичайно підстаршинами.

Навчання стрільців, яке тривало такий короткий час, мусіло йти дуже інтенсивно. Бо за 6 тижнів з новобранця мав стати підготовлений вояк, якому в полі залишилось ще доповнити військове знання лише бойовим досвідом.

Програма науки була дуже обширна і на неї покладались усі ділянки військового знання, потрібного стрільцеві у війні. Навчали в бойовому порядку, володіння гвинтівкою (тоді називалась крісом), боротьбі на багнетах, ножах, кидання ручної гранати, сторожової та похідної служби, бойових вправ, стріляння, служби в окопах. Стрелець мусів навчитись за цей короткий час усього того, чого за мирних часів учили його два роки або й більше [39, с.75].

Крім цього одним з основних завдань у Вишколі було формування національної свідомості.

Для тих, хто був неграмотний навчали читати та писати, для інших були предмети «Історії української держави» та «Географія», а для бажаючих «Німецька мова». Для цієї роботи було призначено окремих старшин та підстаршин. Одним з таких наставників був Мирон Тарнавський.

Служба у Вишколі була дійсно дуже важка. Вона ставила перед М. Тарнавський та іншими інструкторами, старшинами та підстаршинами великі вимоги. Але завдяки влучно організованій праці й військовій

компетентності М. Тарнавський відмінно виконував всі поставлені завдання вищого військового командування.

Основою нових методів вишколу було навчання кожного зокрема та взаємне навчання, один одного. Завдяки цьому інструктори могли навчати індивідуально, а в самих стрільців вироблялись навички спостереження, почуття впевненості в собі. Внаслідок цього, вони швидко навчались, а найкмітливіші перебирали на себе функції інструкторів. Тому, що новітня війна вимагала від стрільця багато самостійності і лиш такі методи були доцільні та успішні.

Навчання відбувалося в сотнях. Боеві вправи кількома сотнями або курінями переводились щойно після переведення Вишколу в сотні. Навчання сотні закінчувалось перевіркою боєготовності. Цю перевірку проводив особисто комендант армійського Вишколу принц Оскар, один із синів колишнього цесаря Вільгельма. Перевірка вишколених сотень була справжнім іспитом кожного стрільця, підстаршин і старшин.

Перед початком перевірки була надзвичайно напружена ситуація. Кожний стрілець мусів бути не лиш вишколений як слід, але також охайно одягнений у військову форму. Відомо, що під час війни зовнішній вигляд був на одному із перших місць [39, с.76].

Воєнні однострої стрільців, що скоро нищились, ішли до кравців для ремонту та пошиття.

Після перегляду сотні команда Вишколу отримувала з армійської групи письмову оцінку боєздатності провіреної сотні. Сотні, що не проходили перевірку змушені були проходити вишкіл вдруге, але таких випадків у Вишколі УСС не було. На це не дозволяла стрілецька гордість і всі працювали дуже точно та злагоджено, щоб якомога найшвидше відійти в поле, де жилось набагато легше.

Сотні після перегляду залишалися у Вишколі доти, поки їх не призвали до бойових частин.

За той час сотні продовжували бойове навчання. Вишколена сотня відбувала сторожову службу та помагала місцевому населенню у господарських роботах [39, с.76].

Завдяки цьому важкому навчанню УСС стали одною з найкращих бойових одиниць. У Вишколі виробився доволі чисельний гурт фахових інструкторів, старшин та підстаршин, людей з великим бойовим досвідом. Всі вони у майбутньому стануть ядром для Вишколу Української Галицької Армії, яку очолить сам генерал Мирон Тарнавський.

Підсумовуючи діяльність М.Тарнавського на посаді командира Вишколу, один з його підлеглих М. Девоссер писав: «Тарнавський Мирон - кадровий старшина, отаман австрійської армії, людина надзвичайно зрівноважена, з воєнним досвідом, з великим умінням щадити життя бійців па фронті, знавець вишколу новобранців, для старшин вирозумілий, але точний в службі, ворог усяких маркераптів» [11, с.252].

Об'єднуючи кращі сили української молоді, захопленої ідеєю відбудови власної держави й об'єднання всіх гілок українського народу, легіон УСС у роки Першої світової війни перетворився у своєрідний військовополітичний організм, у середовищі якого тривав неперервний пошук найефективніших шляхів досягнення окресленої мети. Результати такої діяльності позитивно вплинули на весь подальший хід національного розвитку українського суспільства. З почину УСС постали Українська галицька армія та київські січові стрільці, які відіграли значну роль у національно-визвольних змаганнях 1917– 1921 рр. Без масового героїзму стрілецтва, його самопожертви та подвижницької діяльності важко уявити формування Української військової організації, Організації українських націоналістів, Української повстанської армії. У стрілецькій ідеї черпають насагу нинішні борці за волю України, які відважно захищають Батьківщину від віроломної агресії російської регулярної армії та російських терористів на Сході України. Зокрема, спадкоємність добровольчої традиції УСС чітко прослідковується в таких сьгоднішніх українських військових підрозділах, сформованих із добровольців, як «Азов», «Айдар», «Дніпро», «Донбас», «Тернопіль» та ін.

М. Тарнавський залишавсь вірним своїй клятві захищати Українську державу. До останньої хвилини життя він вірив, що в Україні буде своя національна держава.

Література:

1. Верига В. Визвольні змагання в Україні. 1913-1923: у 2-х т. - Львів: Інститут українознавства НАНУ, 1998. -Т.1. - 523 с.; Т.2. - 503с.
2. Войтович М. Вождь сотисячної армії // Броди і Брідщина. -.Т.2. - Броди, 1998.
3. Генерал-четар М.Тарнавський — Укн.: Життеписи українських вождів, Галицька армія. Камінець. 1919.
4. Генерал М.Тарнавський //Мета — 1938 — 10 липня.
5. Генерал Мирон Тарнавський. Спогади (1869-1938). Збірник статей і матеріалів/Упорядник В. Стрільчук- Броди: Просвіта, 2011.
6. Генерал Мирон Тарнавський. Спогади. - Львів: Вечірня година, 1992.
7. Генерал М.Тарнавський - бувший Начальний вождь УГА // Українські Вісті -1938 - 30 червня.
8. Гордій М. Генерал Тарнавський - Начальний Вождь УГА. — Львів, 1936 — 32с.
9. Гордієнко В.Слово про генерала Тарнавського //Молода Галичина. - 29 червня 1991.
10. Гордієнко В. Українські Січові Стрільці.-Львів, 1990.-48с.
11. Девоссер М. Шляхами Вишколу У.С.С. II За волю України. - Нью-Йорк, 1967. - С. 252.
12. Денник Начальної Команди Української Галицької Армії. - Нью-Йорк, 1974.
13. Довідник з історії України. А-Я. Під заг. ред. Підкови І. Шуста Р. — Київ: Генеза, 2001.
14. Доценко О. Літопис української революції. Матеріали і документи / О. Доценко. Т. II. - Кн. 4. - Київ; Львів, 1923. - С. 297.
15. Дурбак І. Остання дорога генерала // Альбом Пам'яті Вождя УГА. - Львів, 1939.
16. Думін О. Історія Легіону Українських Січових Стрільців - 1914-1918.- Львів: Червона калина, 1936. -375с.

17. Кох Г. Спомини про генерала//Українські вісті. - 1938.-Ч. 168.
18. Купчинський Р. Як поникли прапори // Альбом. Пам'яті Вождя УГА.- Львів, 1939.
19. Лазарович М. Легіон Українських січових стрільців. Ідея. Формування. Боротьба. - Тернопіль: Джура, 2005.
20. Лазарович М. Українські Січові Стрільці. Національно-політична та культурно-просвітницька діяльність. - Тернопіль: Економічна думка, 2000. - 202с.
21. Ласовський В. Генерал Тарнавський: (Репортаж) - Львів; 1935 - 192с.
22. Лепкий Л. Вояк холодної крові і гарячого серця // Пам'яті Вождя УГА. - Львів, 1939.
23. Литвин М. Науменко К. Генерал-четар Мирон Тарнавський // За вільну Україну.-2001. - 13-14 квітня.
24. Литвин М., Науменко К. Військова еліта Галичини. - Львів, 2004.-375 с.
25. Науменко К. Мирон Тарнавський // Армія України. - 1991. - 24 серпня.
26. Омелянович-Павленко М. Спогади українського командарма / Упор. Я. Тимченка. - Київ, 2002.
27. Онищук Я. Генерал Мирон Тарнавський. Штрихи історичної біографії. //Броди і Бродщина. Г.2. - Броди, 1998.
28. Паліїв Д. Генерал Мирон Тарнавський: (Спроба характеристики) — Літопис Червоної Калини — 1938 — №9.
29. Паліїв Д. Остання хвилина генерала // Альбом. Пам'яті Вождя УГА. - Львів, 1939.
30. Пам'яті вождя УГА - ЛЧК - 1938 - ч.11- с.4.
31. Пам'яті вождя УГА - Львів, 1939 - 70с.
32. Панькевич О. Генерал Мирон Тарнавський. - Львів, 1997.
33. Похорони Начального вождя УГА генерала М.Тарнавського - Львів, 1938 - 32с.
34. Ріпецький С. Українське січове стрілецтво. - Нью-Йорк, 1956 - 360с.
35. Сідросольський В. // Пам'яті Вождя УГА. - С. 12.

36. Старосольський В. Пам'яті генерала Мирона Тарнавського // Пам'яті Вождя УГА. - Львів, 1939.

37. Тарнавський М., генерал. Спогади. – Львів: Вечірня година. 1992 - 127с.

38. Турчин А. Спомин про генерала Тарнавського // Броди і Брідщина. - Т.2. - Броди, 1998.

39. Українські січові стрільці (1914-1920). Третій наклад. Видавництво Ігоря Федіва. Монреаль, 1955р.5

40. Яворівський Є. Вождь 100т. армії: Пам'яті Начального вождя УГА генерала-четаря,- Вінніпег, 1958.

УДК 94(477.54)

Історичні науки

ЗМІНИ У ДВОРЯНСЬКОМУ ЗЕМЛЕВОЛОДІННІ ХАРКІВСЬКОЇ ГУБЕРНІЇ ПІСЛЯ СКАСУВАННЯ КРІПОСНОГО ПРАВА У 1861 Р.

Матей Ю.Ф.,

студентка історичного факультету,

Науковий керівник: Луценко М.В.,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри історії України

Харківський національний університет

імені Г.С. Сковороди

м. Харків, Україна

У Харківській губернії дворянство, як класовий стан, що сформувався з представників колишньої козацької старшини – нащадків російських урядовців та невеликої кількості іноземної (молдавської, грузинської, польської) еліти, почав зароджуватися після видання Катериною II «Жалуваної грамоти дворянству» (1785 р). Саме завдяки цьому документу був ініційований процес nobilitації та створення «Родовідної книги дворянства Харківського намісництва». «Жалувана грамота» відкрила раціоналістичний період в управлінні регіоном, тому що відтоді права і обов'язки станів впорядковувалися порівняно із попереднім періодом [1, с. 67].

Термін «дворянство» тільки на початку ХІХ ст. став означати закрити соціальний клас, наділений певними юридичними правами [2, с. 12].

Право володіння землею та кріпосним населенням було найвагомим привілеєм дворянства, яке надавало йому дореформене законодавство. Формування дворянського землеволодіння на території Харківської губернії відбувалося спочатку завдяки пожалуванням імператорів та царів. Найстаріші з них припадають на часи царювання Олексія Михайловича Романова. Практика пожалувань дворянам земельних угідь застосовувалася за царювання Петра І, Єлизавети Петрівни, Катерини ІІ, Павла І [3, с. 451].

До Селянської реформи 1861 року основним критерієм заможності дворян були не розміри земельної власності, а кількість селян-кріпаків, які належали певному роду дворян. За цією ознакою спадкові дворяни поділялися на три групи: нижчу, середню і вищу. Безпомісні і дрібнопомісні дворяни з кількістю кріпаків чоловічої статі менше 20 належали до нижчої групи і вважалися бідними дворянами. Середньопомісні дворяни з числом кріпаків від 21 до 100 належали до середньої групи і вважалися достатніми дворянами. Дворяни – власники великих землеволодінь, з числом кріпаків понад 100 належали до вищої групи і вважалися багатими дворянами [3, с. 384].

Ліквідація кріпосного права 1861 р. викликала радикальний переворот у економічному житті дворянського стану. Економічна роль дворянства слабшала, відповідно слабшала й його політична роль в суспільстві. Після звільнення селян земля все ж таки залишилася головною формою багатства, тому до 1914 р. дворяни володіли значною частиною маєтків. Проте вони втратили колишній статус привілейованого стану, і перетворилися на звичайних землевласників, у яких були точно такі права та привілеї, як і всі інші власники земельних ділянок [4, с. 51].

Однак деякі представники дворянства були не задоволені процесом звільнення селянства та ліквідації землеволодіння поміщиків. Вони прагнули від влади розробити закони, за якими права дворянського стану мали значно розширюватися. Так, критично оцінював реформу і її наслідки лідер харківського дворянства

О. Р. Шидловський, акцентувавши на тому, що вся сила і влада повинні залишатися в руках дворянства. О. Р. Шидловський писав: «Необходимо, чтобы в строение, которое завершается монархической потомственной властью входило, как составляющая часть, поместное потомственное дворянство» [4, с. 41].

У Харківській губернії процес втрати дворянами своїх маєтків і землі мав поступовий і незворотний характер. З таблиці 1 видно, що незважаючи на відрізки селянських наділів від поміщицького землеволодіння, дворяни згідно відомостей Центрального статистичного комітету (ЦСК) продовжували володіти деякою площею землі:

Таблиця 1.

Земельні володіння дворянства Харківської губернії пореформеного часу

Рік	Площа землі	У співвідношенні до загального землеволодіння
1861 р.	1538000 дес.	31,6%
1877 р.	13045036 дес.	30,2%
1887 р.	1203446 дес.	25%
1897 р.	976 тис. дес.	23,4%
1905 р.	808376 дес.	18,4%

**Таблиця складена на підставі: Материалы по статистике движения землевладения в России. Вып. 11: Купля-продажа земель в Европейской России в 1897 г. Обзор мобилизации за пятилетие 1892–1897 гг. / под ред. А. Е. Рейнбота. – СПб., 1904. – 131 с. [5, с. 20].*

Цьому сприяли умови проведення земельної реформи 1861 р., яка в Харківській губернії проходила по Великоросійському положенню. Це зумовлювало наявність тимчасово зобов'язаних селян, які могли викупувати землі аж до прийняття закону 28 грудня 1881 р. про обов'язковий викуп землі колишніми поміщицькими селянами, а в 1886 р. встановлювався обов'язковий викуп для державних селян [4, с. 72]. До цього моменту дворянин вважався господарем землі, а селяни несли трудові повинності на користь свого поміщика. На українських землях у 1881 р. 15% колишніх поміщицьких селян знаходилися у стані тимчасово зобов'язаних [3, с. 15].

За період з 1861 по 1887 рр. у розподілі земельної площі Харківської губернії відбулися суттєві зміни. У першу чергу збільшувалася площа орних

земель. У Харківській губернії це відбувалося за рахунок розорювання лугів, вигонів та вирубки лісу для продажу. Сукупна площа таких земель в Харківській губернії збільшувалися постійно, що свідчило про розвиток землеробства у губернії. У 1887 р. ЦСК був проведений перепис, згідно з даними якого у приватній поземельній власності, за винятком непридатної землі, знаходилося 1644456 дес. З них орні землі становили 71,52%.

Необхідно відмітити, що дрібне та середнє дворянське землеволодіння залишалося поширеним видом земельної власності. Власники саме такого виду володінь виявилися менш пристосованими до нових економічних умов, а тому активно продавали свої землі. Великі господарства розширювалися за рахунок інших.

Для підтримки дворянського стану Харківське губернське правління підготувало проект подолання економічної кризи, в якому наводились способи збереження дворянського землеволодіння. У цьому проекті йшлося про те, що дворяни позбавлялися основної економічної платформи під ногами, тому що для всіх без винятку земля слугувала головним джерелом існування. Тому вирішенням цієї ситуації може слугувати створення Державного дворянського банку, де б здійснювалися всі облікові та заставні операції, щоб ліквідувати спекуляцію кредитами. Крім того, для збереження дворянського землеволодіння було запропоновано пункт, за яким землі, які скуповував банк за несплату відсотків і самої позики, могли б скуповувати на загальний дворянський рахунок і становити їх спільне надбання [1, с. 14].

Подальше зменшення дворянського землеволодіння спостерігається у перші роки революції 1905 р. Селянські повстання спонукали дворян до продажу земель. Поміщики, налякані революцією 1905–1907 рр., стали інтенсивно продавати свої землі [2, с. 18].

Таким чином, відміна кріпосного права та звільнення селян поставило дворян у тяжке економічне становище. З одного боку, дворяни володіли найбільшою кількістю земель серед всіх форм власників, а з іншого боку це були люди, які зазнали розорення внаслідок багатьох обставин – економічних

реформ, непристосованості до нових умов, неспроможності вести власне господарство, брак грошей, селянських повстань. Неодноразові спроби російського ряду наприкінці XIX ст. поліпшити життя дворянського стану не мали результатів. Частина дворян продовжувала втрачати свої землі. В той же час інша частина дворянського стану зуміла пристосуватися до нових капіталістичних умов, впроваджуючи раціональні методи господарювання.

Література:

1. Блосфельдт Г.Э. Новейшие укаконения о российском дворянстве 1901 – 1902 гг. : Дополнения к Сборнику законов Российской империи / Г. Э. Блосфельдт. – СПб. : Изд. кн. маг. юрид. л-ры, 1908. – 98 с.

2. Башли М. І. Провінційне дворянство Херсонської та Бессарабської губерній (1861 – 1907 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01 / М. І. Башли. – Переяслав-Хмельницький, 2015 – 21 с.

3. Васильчиков А.И. Землевладение и земледелие в России и других европейских государствах: в 2 т. / А. И. Васильчиков. – СПб. : Тип. М. М. Стасюлевича, 1876. – Т. 1. – 612 с.

4. Голицын А.Д. Воспоминания / А. Д. Голицын. – М. : Русский путь, 2008. – 606 с.

5. Материалы по статистике движения землевладения в России. Вып. 11: Купля-продажа земель в Европейской России в 1897 г. Обзор мобилизации за пятилетие 1892–1897 гг. / под ред. А. Е. Рейнбота. – СПб., 1904. – 131 с.

ОПТОВА ТА РОЗДРІБНАЇ ТОРГІВЛЯ ЛІКАРСЬКИМИ ЗАСОБАМИ В УКРАЇНІ

Барзилович Анастасія Дмитрівна

кандидат медичних наук

директор, МЦ «КіндерКлінік»

м. Київ, Україна

Спеціальні вимоги, що регламентують процес обігу та реалізації лікарських засобів, обумовлюють необхідність комбінованих критеріїв, які базуються на загальних засадах нормативно-правового поля, що визначає відповідні особливості оптової та роздрібної торгівлі лікарськими засобами в Україні. Дієвим законодавчим елементом адміністративного законодавства країни є відповідний правовий режим, що упорядковує фармацевтичні відносини та визначає, в основному, міжгалузевий характер, що поєднує різні правові методи регулювання [1, с. 19].

Оскільки аптечні установи займаються відпуском та реалізацією лікарських засобів і товарів аптечного асортименту населенню та закладам охорони здоров'я, у деяких аспектах лікарські засоби розглядаються як товар. Однак, це твердження є контрверсійним і досить проблематичним, ураховуючи, у першу чергу, соціальну важливість та характерні особливості лікарських засобів. Аналіз нормативно-правових актів щодо визначення поняття «товар» показує, що його тлумачення має суперечливий характер. Найбільш універсальне визначення поняття товару – це те, що має вартісний характер, цінову визначеність та перебуває в обігу. З правової точки зору лікарські засоби визначаються як спеціальний об'єкт майнових прав, що відображаються у ролі товару, тобто окремий предмет певних угод, взаємопов'язаний з його реалізацією [2].

Характерними ознаками лікарських засобів як товару є такі: висока біологічна активність; безперервне підтримання контролю стандартів якості на всіх стадіях просування лікарського засобу; наявність достатнього асортименту

лікарських засобів; специфічність використання з лікувальною та профілактичною метою з урахуванням інструкцій щодо застосування; проведення державного аудиту з метою контролю цін на лікарські засоби тощо. Зазначені характерні ознаки надають лікарським засобам особливої соціальної значущості та зумовлюють загальні ознаки відповідного правового режиму їхньої реалізації [1, с. 20].

До адміністративно-правової площини відносять діяльність, пов'язану з виробництвом та реалізацією лікарських засобів, до якої застосовують чинні нормативно-правові акти України, що регулюють зазначені процеси. Загальні норми щодо виготовлення, реалізації та контролю якості лікарських засобів визначені законами України, а саме: «Про лікарські засоби», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про захист прав споживачів», та відповідними нормативно-правовими актами.

Особливий правовий режим містить характерні ознаки, об'єднані з об'єктом контролю лікарських засобів шляхом їхньої реалізації у кореляційній правовій сфері, а загальний правовий режим збуту лікарських засобів формується на основі регуляторних вимог, визначених у відповідних стандартах, нормах та правилах щодо порядку виготовлення, утримання, переміщення, оптової й роздрібною торгівлі, здобуття та використання [2].

Роздрібна реалізація лікарських засобів визначається відповідним видом діяльності – купівлею, зберіганням та реалізацією готових лікарських засобів через мережі аптечних закладів безпосередньо громадянам для особистого використання або підприємствам, установам чи організаціям охорони здоров'я без можливості їх подальшої реалізації та перепродажу. Торгівля лікарськими засобами здійснюється виключно в аптечних закладах, за винятком обставин, визначених Ліцензійними умовами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 року № 929 [3, 4].

Оптова торгівля лікарськими засобами визначається, як діяльність з придбання лікарських засобів у їх виробників або інших суб'єктів господарювання, що мають відповідну ліцензію, зберігання, транспортування та продажу лікарських засобів з аптечних складів (баз) іншим суб'єктам оптової

або роздрібної торгівлі лікарськими засобами, які отримали на це відповідні ліцензії, виробникам лікарських засобів, безпосередньо лікувально-профілактичним закладам або юридичним особам, структурними підрозділами яких є лікувально-профілактичні заклади [4].

Відповідно до Закону України «Про лікарські засоби» [5] Роздрібна та оптова реалізація лікарських засобів може здійснюватися підприємствами, установами, організаціями та фізичними особами - підприємцями на підставі відповідної ліцензії. Продаж лікарських засобів здійснюється лише за наявності сертифіката якості, що видається виробником (для імпортованих лікарських засобів - імпортером (виробником або особою, що представляє виробника лікарських засобів на території України). Реалізовуватись можуть лише зареєстровані лікарські засоби, крім випадків, передбачених цим Законом. Зокрема, у випадках стихійного лиха, катастроф, епідемічного захворювання тощо за окремим рішенням Міністерства охорони здоров'я дозволяється ввезення незареєстрованих в Україні лікарських засобів зарубіжних країн за наявності документів, що підтверджують їх реєстрацію і використання в цих країнах.

Чинне законодавство забороняє реалізацію (відпуск) громадянам неякісних лікарських засобів або таких, термін придатності яких минув або на які відсутній сертифікат якості, що видається виробником. Також, заборонено рекламувати лікарські засоби, застосування та відпуск яких дозволяється лише за рецептом лікаря, а також тих, що внесені до переліку заборонених до рекламування лікарських засобів. Реалізація психотропних лікарських засобів в аптечних установах здійснюється належним чином відповідно до встановленого законодавства зі справ обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, у тому числі їх прекурсорів та аналогів.

Споруда, в якій розташовується аптечна установа та її відокремлений підрозділ має розміщувати вивіску з назвою аптечної установи. Неподалік від вхідної частини аптечної установи на помітному місці розташовують відомості щодо суб'єкта господарювання та керівника або представника наділеного відповідними повноваженнями, регламент роботи аптечної установи з

вказівкою адреси аптечного найближчого закладу, що працює цілодобово. Аптечна установа та її відокремлений підрозділ зобов'язані мати фронтальний сигнальний покажчик.

Аптечні установи та їх відокремлені підрозділи згідно з законодавством можуть купувати та реалізовувати засоби особистої гігієни, антисептичні засоби, оптичні засоби, мінеральні води природного та штучного походження, продукти харчування лікувальні, дитячі та дієтичні, медикаментозні косметичні засоби та інші супровідні товари.

Оптова реалізація лікарських засобів відбувається на складах та аптечних базах, а роздрібна реалізація лікарських медикаментів відбувається на в аптечних установах та їх відокремлених підрозділах (за винятком обставин визначених законодавством). У сільських районах, при відсутності аптечних установ, реалізація лікарських засобів, визначених відповідним реєстром Міністерства охорони здоров'я України, відбувається через фельдшерські, фельдшерсько-акушерські пункти та сільські лікарські амбулаторії (на підставі укладених договорів з аптечною установою). Відповідальність за належну діяльність та наявність сертифікату на лікарські засоби у аптечних установах, розташованих у сільській місцевості покладається на особу, яка має середню фармацевтичну освіту.

Відповідно до правил торгівлі лікарськими засобами в аптечних закладах, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2004 р. № 1570 аптеки здійснюють торгівлю готовими лікарськими засобами згідно з правилами відпуску, що визначаються Міністерством охорони здоров'я України, а також відпуск ліків, виготовлених аптекою за рецептом лікаря або на замовлення лікувально-профілактичного закладу. Виробництво (виготовлення) лікарських засобів в умовах аптеки здійснюється за рецептом лікаря та на замовлення лікувально-профілактичних закладів за наявності ліцензії на виробництво (виготовлення) лікарських засобів в умовах аптеки [6].

Отже, у законодавстві України визначенні основні вимоги до здійснення оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, відповідно до яких

роздрібна торгівля лікарськими засобами здійснюється тільки в аптечних закладах, а оптова торгівля відбувається виключно з аптечних баз іншим суб'єктам оптової або роздрібною торгівлі лікарськими засобами. Для здійснення роздрібною та оптовою торгівлі лікарськими засобами аптечна установа має отримати відповідну ліцензію, реалізації підлягають препарати, внесені до реєстру обліку лікарських засобів України.

Література:

1. Котвіцька А. А. Дослідження особливостей правового режиму обігу лікарських засобів в Україні. *Одеський медичний журнал*. 2016. № 4. С. 19-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Omj_2016_4_5 (дата звернення 22.08.2020).

2. Пашков В. Питання відповідальності обігу лікарських засобів, що містять наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори. Електронний ресурс : Аптека.ua. URL: <http://www.apteka.ua/article/194245> (дата звернення 22.08.2020).

3. Роздрібна торгівля лікарськими засобами: особливості обліку. Електронний ресурс : Вісник. Офіційно про податки. URL: <http://www.vis-nuk.com.ua/ru/pubs/id/9382> (дата звернення 22.08.2020).

4. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з виробництва лікарських засобів, оптової та роздрібною торгівлі лікарськими засобами, імпорту лікарських засобів (крім активних фармацевтичних інгредієнтів) : постанова Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2016 р. № 929 «Про затвердження». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929-2016-%D0%BF#Text> (дата звернення 22.08.2020).

5. Про лікарські засоби : Закон України від 04.04.1996 р. № 124/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 22.08.2020).

6. Правила торгівлі лікарськими засобами в аптечних закладах : постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 2004 р. № 1570. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/10286534> (дата звернення 22.08.2020).

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ІДЕАЛЬНОЇ ЛЕКЦІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

*Бовсуновська В.М.,
студентка факультету психології
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м.Київ, Україна*

Лекція як основна форма організації навчального заняття використовується у вищих навчальних закладах для вивчення різних предметів. Вона ґрунтується на інформаційно-монологічному методі подачі та пояснення матеріалу й організації пізнавальної діяльності студентів.

Як відомо, основна дидактична мета лекції – забезпечення орієнтованої основи для подальшого засвоєння навчального матеріалу. Однак, в лекції є певні слабкі сторони, які обмежують її можливості в управлінні пізнавальною діяльністю студентів: відносно менша активність студентів, ніж в інших видах навчальних занять, неможливість індивідуального підходу в умовах масової аудиторії, складності зворотного зв'язку тощо. Однак, ці слабкі сторони компенсуються іншими формами навчання.

Хочу зазначити, що у цілісній системі форм і методів навчальних занять лекції належить найважливіша роль, яка може бути реалізована тільки цією формою навчання. Лекція справляє глибокий виховний вплив на студентську аудиторію у плані змісту і фактом особистого спілкування аудиторії з лектором - ученим, педагогом

Високий рівень проведення лекцій у закладі вищої освіти є фактором активізації самостійної творчопошукової діяльності студента, формування його світоглядних позицій і прагнення до високого професіоналізму.

Ідеальна лекція, на нашу думку, – головна інформаційна магістраль у навчальному процесі вищої школи, що сприяє засвоєнню системи знань зі спеціальності, формує широкий професійний світогляд і загальну культуру, наукове мислення.

Як зазначає В. Ягупов, головними ознаками лекції є:

- системність, логічна послідовність, суворість структурності наукова обґрунтованість, які полегшують її сприйняття і розуміння;
- тривалість (як правило, дві навчальні години);
- запис плану і рекомендованої літератури;
- введення і характеристика певних загальних і наукових аспектів;
- розкриття і деталізація навчальної проблеми;
- завершальні висновки педагога;
- відповіді на запитання студентів [2].

Варто сказати, що лекції виконують певні функції в навчальному процесі ЗВО. Серед провідних функцій виділяють: інформаційну, стимулюючу, виховну та розвивальну; роз'яснювальну, переконуючу, систематизації та структурування всього масиву знань з даної дисципліни; мотиваційну функцію, організаційно-орієнтувальну функцію, професійно-виховну, методологічну, оцінно-розвивальну, виховну, як не однорядну переліченим вище, а як інтегруючу функцію лекції у ЗВО.

Важливим питанням в роботі студента під час лекції є конспектування. Воно корисне з огляду на те, що допомагає навчитися одночасно робити кілька справ: слухати, писати, аналізувати, розмірковувати; під час записів на лекції у студента одночасно працює кілька аналізаторів – він слухає, дивиться, пише. Така комплексна діяльність сприяє кращому засвоєнню навчального матеріалу та інтенсивнішому розвитку наукового мислення студента.

Успіх лекції залежить і від деяких організаційних моментів: обладнання робочих місць викладача і студентів, вдалого використання наочності і технічних засобів навчання, налагодження зворотного зв'язку, суворого дотримання регламенту занять тощо.

Ефективність лекції визначають і інші чинники. Важливо для лектора вміти використовувати можливості свого голосу. Так, несприятливо діє на студентів тихе і монотонне читання, від чого настає швидка втомлюваність слухачів: студенти або перестають слухати лекцію, або вольовими зусиллями змушують

себе стежити за нею. У мові лектора студент повинен відчувати певні орієнтири для сприймання. Досвід переконує, що студенти, особливо молодших курсів, більше орієнтуються на голос викладача, ніж на сам зміст повідомлення.

Необхідно звернути увагу, що важливим засобом для підтримання уваги студентів під час лекції є використання пауз. Їх варто робити перед повідомленням важливих наукових положень, щоб загострити увагу студентів.

Необхідно зважати також на темп читання лекції. При надто швидкому темпі студент не встигає стежити за роздумами викладача й записувати важливі положення лекції. Якщо ж темп надто повільний, то студенти відволікаються.

За способом викладу навчального матеріалу можна виокремити такі види лекцій:

- проблемні лекції;
- лекції - візуалізації;
- лекції - консультації;
- бінарні лекції;
- лекції - бесіди;
- лекції - дискусії;
- лекції із заздалегідь запланованими помилками;
- лекції з аналізом конкретних ситуацій;
- лекції - конференції;
- лекції - прес-конференції.

Варто зазначити, що однією з визначальних вимог до лекції як форми здійснення навчальної діяльності, її виховний характер, забезпечення виховуючого навчання. Особливо важливим це в світлі зменшення кількості годин, що виділяються навчальними програмами на читання лекцій, та збільшення частки лекцій установчого та оглядового характеру.

Так, при проведенні лекцій широко застосовується прийом постановки риторичних запитань: лунає запитання викладача, студенти зосереджують на ньому увагу, а викладач, після невеликої паузи, сам дає відповідь на поставлене запитання. Стають у нагоді й контрольні запитання: після розгляду кожного

питання лекції викладач ставить декілька запитань, які потребують однозначної 4 короткої відповіді, що вимагає від студентів уважно слухати і розуміти викладача.

Успіх лекції залежить від лекторської майстерності викладача, яка складається з комплексу знань, умінь, навичок і якостей, серед яких найважливішими є: бездоганне знання свого предмета; високий рівень професійної компетентності, знання основних соціально-психологічних особливостей процесу публічного мовлення; вміння підібрати і систематизувати навчальний матеріал для лекційного виступу і оформити його відповідно його відповідно до поставленої мети, законів композиції, логіки і психології, а також з урахуванням особливостей усної мови і специфіки аудиторії.

Найважливішим елементом в процесі створення "ідеальної" лекції є особистість лектора та його професійні навички. Робота викладача повинна бути направлена на досягнення розуміння слухачами предмету дискусії. Керувати процесом засвоєння матеріалу – означає своєчасно виявити ускладнення у студента та допомогти йому.

З таблиць і графіків нижче видно, що нами було проведене опитування серед студентів технічного університету щодо їх уявлення відносно "ідеальної" лекції. В анкетуванні брали участь 30 студентів, серед них 15 випускників 2017 року. Результати дослідження анкетування показали, що:

- до лекції відносяться позитивно 75% студентів, 20% – нейтрально, 5% – негативно.

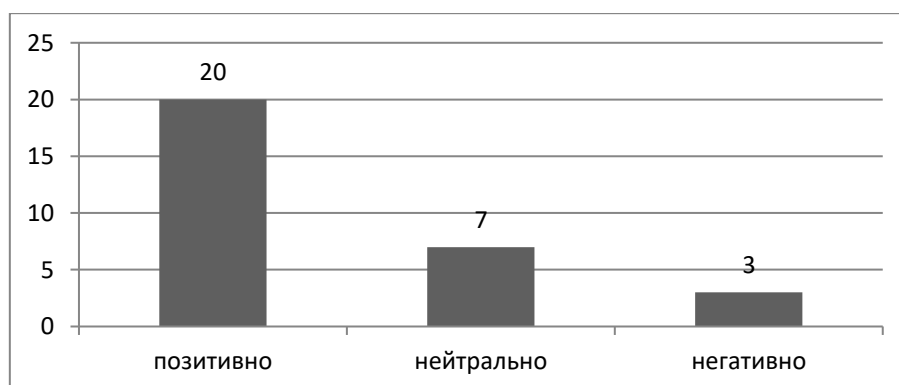

Рис. 1. Ставлення студентів до лекції, кількість

Отже, "ідеальна" лекція – це включення у процес кожного студента. Шлях до підвищення якості лекції полягає у використанні останніх досягнень науки і техніки, та значно залежить від рівня підготовки викладача. Завдяки лекторському красномовству у доказах, знаннях і дотепності та почуттю можливо досягти високого рівня уваги студентів. В результаті цього можливо досягти повного контакту, атмосфери повної зацікавленості, що має циклічний ефект. А саме увага і повага слухачів в свою чергу надихає викладача та підштовхує у розвитку своїх вмінь.

Література:

1. Калашник В. Л. "Ідеальна" лекція у вищій школі / В. Л. Калашник, О.Г.Олексієнко // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. - 2018. - Вип. 151(1). - С. 82-84.
2. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник / О. В. Малихін, І. Г. Павленко, О. О. Лаврентьєва, Г. І. Матукова. – Сімферополь : Дайфі, 2011. – 270 с.
3. Мисак Н.Ф. Методика викладання у вищій школі. Львів, 2015. 49 с.
4. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни [Електронний ресурс] : навч. посіб. для підготовки докторів філософії очної форми навчання, які навчаються за спеціальністю 133 – «Галузеве машинобудування» / КПІ ім. Ігоря Сікорського; уклад.: І. О. Казак. – Електронні текстові данні (1 файл: 1,37 Мбайт). – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 116 с.

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ВИХОВАННЯ ТА НАВЧАННЯ В
ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО ТА Ф.А.
ДІСТЕРВЕГА

Бурянов Д.М.,

аспірант II курсу

Напрямок підготовки 032 «Історія та археологія»

Національний педагогічний університет

ім. М.П. Драгоманова

м.Київ, Україна

Шеховцова В.А.

аспірантка I курсу

Напрямок підготовки 033 «Філософія»

Національний університет біоресурсів

і природокористування України

м.Київ, Україна

Василь Сухомлинський являється одним з великих українських педагогів. Його ім'я є збагаченням і піднесенням педагогічної науки ХХ століття. На сьогоднішній час велика, оригінальна педагогічна спадщина Сухомлинського все більше і більше привертає увагу. У його гарячому серці була велика доброта і любов до всього світу. Він не тільки вчив, але і прищеплював кожній дитині найкращі людські якості, виховував доброту, чуйність, людяність, патріотизм, любов до батьків, людей та до рідної землі.

Адольф Дістервег є видатним німецьким педагогом-демократом, являється одним з найвідоміших послідовників Песталоцці. На сьогоднішній час Дістервега називають «вчителем німецьких вчителів». Дістервег був першим в історії світової педагогічної думки, який теоретично обґрунтував принцип самореалізації дитини в освіті. Це досить цікава та неоднозначна персона в історії світу, історії педагогіки зокрема. Так, варто зазначити, що він був одним із багатьох сповідників дидактики, але на відміну від більшості своїх сучасників (а це період 19 сторіччя) він намагався мислити ширше, виходячи за рамки не лише навчання, але і педагогічної діяльності в цілому.

Актуальність нашої роботи полягає в тому, що дана робота спрямована на проведення об'єктивного цілісного аналізу педагогічних поглядів та концепцій українського і німецького педагогів у порівнянні з виділенням загальних та відмінних рис.

Метою статті є комплексний аналіз педагогічних ідей В.О. Сухомлинського та Ф.А. Дістервега із визначенням ступеня доцільності та форм використання їхнього педагогічного досвіду в межах педагогічної системи, а також, відновити інтерес педагогічної спільноти до його праць та вчення.

Для Василя Сухомлинського виховання виступає формуванням особистості, розкриття її здібностей які насамперед приносили б користь суспільству. Однією із цілей є прагнення зробити людину щасливою та гармонійною особистістю.

Схожі погляди на виховання ми можемо побачити і у А. Дістервега, який був прихильником відповідності навчання практики, іншими словами - усі знання мають бути практично корисними, тобто «той спосіб навчання, при якому учневі не дається нічого, що не мало б значення для просвітлення голови, збудженню добрих почуттів, укріпленню сили волі» [1, с. 188].

На думку ж Сухомлинського: «У вихованні всебічно розвиненої людини взагалі немає нічого другорядного, все тут важливе, і коли що-небудь упущено або зроблено неправильно, руйнуються основи гармонії, якою є всебічний розвиток як єдине ціле» [2, с. 53].

За Сухомлинським виховання особистості повинно базуватися на гармонійному вихованні. Гармонійне виховання у свою чергу полягає у оволодінні моральних якостей які будуть проявляться на усі сфери духовного та соціального життя особистості.

В. Сухомлинський стверджував, що «особливо важливо, щоб життя набуло яскраво вираженого морального смислу. У свідомості юного громадянина ми розвиваємо думку і відчуття того, що ось це я маю право бажати, а цього бажати не маю права, це для мене негоже, недопустимо, ганебно» [3, с.77].

У свою чергу всебічний розвиток дитини виявляється як виховання потреб та бажань, завдання якого полягає не тільки у вихованні матеріальних і

духовних потреб, а у становленні і задоволенні передусім потреб вищого порядку, якими є потреби для морального життя.

Тобто, дитина повинна вміти визначати свої дії та вміти нести відповідальність за свої вчинки. Дитина повинна вміти розрізняти що дозволено і що не дозволено в суспільстві через призму моралі.

В основі педагогічних поглядів В. Сухомлинського та А. Дістервега виступає дидактична система навчання.

За Сухомлинським процес навчання усвідомлюється як формування людських стосунків. Відношення дитини до процесу навчання зумовлюється ставленням їхнього вчителя до них. За Сухомлинським та Дістервегом, вчитель в першу чергу повинен бути другом учням, прикладом до наслідування.

За Сухомлинським: «особистість учителя розкривається перед учнем в єдності слова і поведінки. Учитель у слові виявляє себе, свою культуру, свою моральність, своє ставлення до вихованця» [2, с. 322].

Педагог стверджував, що успішне навчання формує вчитель, адже важливе значення в процесі навчання відіграє вміння зацікавлювати до навчального матеріалу та найголовніше отримувати задоволення від власної справи. В першу чергу вчитель повинен не просто дати теоретичний матеріал, а проявити інтерес та захоплення дитини, а також, вміння висловлювати свої думки:

«Справжнім педагогом може вважати себе лише той, хто в кожному своєму вихованцеві бачить людину в майбутньому» [2, с. 119].

Зміст виховної діяльності педагога розкривається в умінні вести дитину, кожного учня, сходинками загальної культури для досягнення вершини людського духу – Істини, Добра і Краси в їх єдності та гармонійному поєднанні. Виховання людяного через пошук істини, творіння добра, переживання краси і складає основу всієї педагогічної спадщини Василя Сухомлинського. Тільки через усвідомлення цього стає зрозумілим, чому видатний педагог на перше місце в дитині ставив людину, а на друге – учня, чому стільки сил приділяв тому, щоб у його школі було багатогранне духовне життя, чому намагався поставити кожного учня в дійсно людські відношення,

чому в нього склалася ціла система бесід із людинознавства, чому всі види, форми освітнього процесу підпорядковували єдиній істинній меті, щоб учень не лише пережив себе як людина, а й знав суть людського в усіх аспектах.

Зазначений погляд В. Сухомлинського, на наше переконання, певним чином доповнює думку його попередника про розуміння «учня», стверджуючи, що усі мають рівні права на освіту, а освіта має гармонійно стимулювати загальний розвиток людини. Таким чином, погляди німецького педагога, в певному сенсі можна назвати «протомарксистськими» у тому значенні, що доступ до освіти повинні мати усі, незалежно від віку та статків, але мають відповідати потребам віку (один із принципів навчання автора)

Унікальним безпосередньо для А. Дістервега, було те, що він черпав свої ідеї не тільки виходячи із свого досвіду роботи викладача, як це робив В. Сухомлинський, але і виходячи із сучасних потреб країни, світу в цілому; він вибудовував свою систему опираючись на новітні йому вчення історії, філософії.

Так, зважаючи на його інтереси у галузі філософії, в основу педагогічної діяльності викладача він поклав ідеї І. Канта про категоричний імператив, що мало своє відображення у його принципах навчання: відповідність навчання потребам природи, культури, рівню розвитку людини в цілому (схожу думку про моральність ми вже зазначили у В. Сухомлинського).

Окрім цього, автор виробив певні (33!) принципи, яких мають дотримуватися усі учасники педагогічної діяльності (учителі та учні), які він виклав та детально описав у своїй роботі «Руководство к образованию немецких учителей» [1].

А. Дістервег був прихильником світської школи, вважав, що церква не має мати впливу на шкільний процес. Інноваційним у його поглядах була сама ціль навчання: навчити дітей мислити та думати самостійно, аргументувати свою думку. Тут, так само, як нами було згадано вище, за основу було взято філософське осмислення світу, тобто критичне бачення світу, яке потребує суб'єктивного осмислення відповідно до власного досвіду.

Отже, бачимо, що погляди А. Дістервега та В. Сухомлинського певним

чином доповнювали одне одного, спільним для них була ідея синтезувати в освіті та реалізовувати ідеї не тільки минулого, але і сучасного, зокрема ідеї сучасних їм моральних канонів їхніх суспільств, а також потреба в всебічному, моральному вихованню учнів.

Хоча, в певному сенсі, вони черпали свої ідеї з різних джерел та формували свої думки виходячи з різних історичних чинників, але в цілому їхні педагогічні системи досить споріднені, взаємодоповнюючі та мають на меті одну ціль - максимально широкий розвиток особистості в особі учня, людини в цілому.

Література:

1. Дистервег А. Избранные педагогические сочинения. М.: Учпедгиз, 1956. с. 136 — 203
2. Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. / В. О. Сухомлинський. – К. : Рад. шк., 1976. – Т. 1. – 654.
3. Сухомлинський В.О. Вибрані твори. В 5-ти т. Т.1. – Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра. Методика виховання колективу. – К.: Рад. школа, 1976. – 654с.

УДК 37.09.

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Гриджук Н.О.

практичний психолог

КЗ «Інгульське НВО «ЗШ І-ІІІ ст..»

Устинівської районної ради Кіровоградської області»

Вступ. У складному переплетенні сучасних економічних, соціальних, педагогічних проблем цивілізоване людство все частіше звертається до моралі, гуманізму і культури, вбачаючи у них реальний шлях свого виживання і майбутнього процвітання.

В останній час проблема толерантності стала широко висвітлюватися в засобах масової інформації, на державному та міжнародному рівні. Це

пов'язано з тим, що частішають випадки нетерпимості по відношенню до інакомислячих людям з боку вороже налаштованих опонентів. При цьому нерідкі випадки відвертих конфліктів, виливаються в жорстокі і криваві зіткнення. На думку більшості аналітиків, подібна тенденція пов'язана зі зменшенням рівня терпимості до людей, жорсткістю у стосунках, невмінням тактовно і грамотно викладати свою позицію, не зачіпаючи значущі аспекти життя інших людей. Особливої гостроти та значимість набуває вивчення закономірностей становлення толерантної свідомості у дітей у віці 6-7 років, оскільки в даному періоді закладаються основи відносин в суспільстві.

Проблеми виховання молоді на засадах гуманності і толерантності знаходили своє відображення у працях стародавніх філософів ще далеко від появи педагогіки як самостійної науки (XVII ст.). Про це свідчать праці філософів Стародавнього Китаю, Греції і Риму: Конфуцій, Сократ, Платон, Арістотель. Пізніше ці ідеї розвивали відомі педагоги: Я. Коменський, А. Дістерверг, Л. Толстой, К. Ушинський, В. Сухомлинський, Ш. Амонашвілі та ін.. Нові підходи і методи до здійснення гуманістичного та толерантного виховання представлені у статтях вітчизняних і зарубіжних учених: Г. Балл, В. Андрієвської, В. Шпак, І. Божович, О. Швачко, С. Метліна та інші. Сучасна українська школа і педагогічна наука розглядають виховання учнів в дусі толерантності як одну із найважливіших проблем в загальній системі виховання підростаючого покоління (Е. Антипова, І.Д. Бех, Л.А. Завірюха, В.Г. Маралов, П.П. Степанов, В.А. Сітаров, В.М. Тишков, О.В. Швачко) [3, 5, 6].

Проблема культури спілкування, толерантного ставлення до його учасників – одна з найгостріших як в школі, так і в суспільстві загалом. Розуміючи, що ми усі різні і що потрібно сприймати іншу людину такою, якою вона є, ми не завжди поводимося коректно і адекватно. Важливо бути терпимим по відношенню один до одного, що зазвичай нелегко. «Педагогіка співпраці» і «толерантність» - ті поняття, без яких неможливі які-небудь перетворення в сучасній школі. Шлях до толерантності – це серйозна емоційна, інтелектуальна праця і психічна напруга, яка можлива тільки на основі зміни самої себе, своїх стереотипів, своєї свідомості.

Тому, проблема формування толерантності в учнів початкової школи є досить таки актуальним питанням, яке потребує правильного рішення. Отже, мета нашої статті полягає у спробі обґрунтувати педагогічні умови, засоби і методики формування толерантності молодших школярів, виявити недоліки у його організації та обґрунтувати практичних заходів з їх усунення.

Виклад основного матеріалу. Толерантність завжди була універсальною загальнолюдською цінністю й основою для розбудови власне людських контактів на різних рівнях у взаєминах між окремими особистостями, між різними за організацією соціальними групами, народами й державами.

На думку Н. М. Федотової, толерантність — це визнання легітимності законних інтересів іншого, що не розходяться з мораллю, і відвертість по відношенню до його досвіду, готовність до діалогу і до розширення власного досвіду у цьому випадку [7, с. 10].

Оновлення змісту освіти виступає як вирішальна умова формування системи сучасних соціально значущих цінностей і суспільних установок. З розкріпаченням особистої свободи і розширенням кругозору долається синдром нетерпимості до будь-якого інакомислення. У результаті почуття терпимості стає суттєвим елементом духовного простору нашого суспільства. Таким чином, толерантність особистості повинна стати природною нормою, що визначає стиль її поведінки і мислення.

Виховання є найефективнішим засобом запобігання проявам нетерпимості. Виховання в дусі толерантності починається з прищеплення людям знань про їхні права та свободи з метою забезпечити їхню реалізацію та зміцнити прагнення кожного до захисту прав інших.

Толерантність учня початкового ступеня навчання – це повага, сприйняття та розуміння багатого різноманіття думок інших людей, форм самовираження та самовиявлення особистості.

З метою перевірки припущень про необхідність виховання толерантності в учнів, про шляхи педагогічного впливу на цей процес, а також з метою виявлення залежності між педагогічними впливами та отриманими результатами

нами було проведено педагогічне дослідження в 3 – 4 класах комунального закладу «Інгульське навчально-виховне об'єднання «Загальноосвітня школа «І – III ступенів» Устинівської районної ради Кіровоградської області».

У педагогічній літературі розроблено достатню кількість показників та індикаторів, які можуть бути використані для вивчення рівня толерантних взаємовідносин. Однак нами відібрані лише ті з них, які становлять сутність відповідного критерію і найповніше відбивають зміст толерантності молодших школярів, їх якісні і кількісні показники.

Показники всіх критеріїв реалізуються за допомогою індикаторів, які визначені нами відповідно до таких характеристик: ступінь прояву, вираженість, міцність, глибина, повнота, дієвість, соціальна значущість характеристик, що вивчаються, самостійність у реалізації знань про толерантність, умінь, навичок. Вони оцінюються за трибальною шкалою, що відбиває три рівні показників гуманістичних взаємовідносин старших школярів. У результаті був отриманий такий вимірний апарат: інтелектуальний критерій, потребнісно-мотиваційний критерій, емоційний критерій, поведінковий критерій [2, с. 178-180].

Сума оцінок показників дає уявлення про ступінь сформованості толерантних взаємовідносин учнів початкових класів, які визначалися методом незалежних характеристик та експертної оцінки школярів. На основі цього учнів можна диференціювати за чотирма рівнями сформованості толерантних взаємин: високий, середній, низький, елементарний.

Проведеними нами дослідженнями було встановлено рівні сформованості толерантних взаємин учнів (20 осіб) у навчальній діяльності. Наступним етапом нашої роботи стало реалізація програми формування толерантності молодших школярів. Учні намагалися залучати до різноманітних видів діяльності: випустили газету «Які ми є насправді», провели тренінг «Який я? Який ти?», круглий стіл «Розмови про добре та зле», малювали малюнки та писали листи казковим героям, створили шкільний альбом, колаж «Дім, в якому мешкає повага», організували свято «Давайте жити дружно!». Дітлахи мали змогу відвідати різноманітні заняття: «Пізнаємо один одного», «Мої уявлення про себе», «Що я можу?», «Учимося

співпрацювати», «Світ емоцій та відчуттів»; «Я – очима інших», «Світ навколо мене», «Даруймо людям радість та щастя» та інші. Після проведеної цілеспрямованої роботи з учнями, було проведено контрольний експеримент стосовно визначення рівнів сформованості толерантності учнів 3 – 4 класів. І Аналізуючи результати констатуючого та контрольного експериментів, - можна дійти висновку, що проведена робота з учнями була ефективною, адже простежується позитивна динаміка зміни рівнів сформованості толерантності. Наприклад, зросла кількість учнів з високим та середнім рівнем, а з елементарним та низьким – зменшилася.

Висновки. Виховання в душі толерантності, перш за все, вирішує завдання розкриття сенсу буття людини в світі через розуміння характеру і способів його взаємодії з цим світом. Процес утворення і виховання у толерантному середовищі полягає в осмисленні людиною свого місця в світі, в оволодінні способами взаємодії з ним. У кінцевому рахунку, мова йде про сприйняття толерантності як особистісно-значущої цінності.

Процес формування толерантності у молодших школярів стане ефективнішим, якщо буде: розроблена система розвитку толерантності, що забезпечує можливості оволодіння необхідними цілями, завданнями, принципами, знаннями, уміннями толерантного характеру; організація процесу толерантного виховання спрямована не лише на активізацію навчально-пізнавальної роботи, але і на створення умов для включення молодших школярів в різні види соціально – значимої діяльності в школі і сім'ї, педагогічні умови формування толерантності включатимуть пізнавальний, особовий і комунікативний блоки.

Література:

1. Антипова Е. Полікультура і толерантність у системі освіти // Психолог. – № 18-19. – С. 2-4.
2. З педагогікою толерантності в третє тисячоліття // Педагогіка толерантності. – 1999. – № 3-4. – С. 4-6.
3. Ненько І.Я. Толерантність означає не просто терпіти «інакшість», а відчувати задоволення від сусідства з нею // Педагогіка толерантності. – 2001. – № 1. – С. 132-135.

4. Пчелінцева І. Толерантність, як вона формується? - М.: МОЗАІКА-СИНТЕЗ, 2001

5. Тарасишина О. М. Справедливість і толерантність у сучасному праві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / О. М. Тарасишина ; Одес. нац. юрид. акад. — О., 2008. — 182 с

6. Тягло О. В. Як розуміти толерантність сьогодні? // Вісник університету внутрішніх справ. — 2000. — № 12. — С 275-278.

7. Федотова Н. Н. Толерантность как мировоззренческая и инструментальная ценность // Философские науки. — 2004. — № 4. — С. 3-10.

УДК 372

Педагогічні науки

ПРО ВИКЛАДАННЯ ТЕМИ «ДИФЕРЕНЦІАЛЬНІ РІВНЯННЯ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ»

Гришко О.М.,

старший викладач кафедри прикладної математики

Національний авіаційний університет

м. Київ, Україна

Україна разом з усім цивілізованим світом вступила в епоху надшвидких змін на ринку праці. Експертами прогнозується зникнення до 80% існуючих спеціальностей вже протягом найближчих десятиліть. Отже, нинішнім студентам сьогодні складно спрогнозувати, чим саме вони будуть займатися в майбутньому, але ясно, що кожному доведеться аналізувати ці швидкі зміни та реагувати на них.

Тож університетська освіта має відповідати на виклики сьогодення. Зрозуміло, що класичні знання є цінними активами, проте для успішності в майбутньому суттєво важливою стає здатність випускника вишу орієнтуватися в сучасному інформаційному просторі, адаптуватися до змін, вміти вирішувати проблеми в умовах неповної, а часто й суперечливої інформації. А для цього потрібно на фундаменті отриманих протягом років знань формувати активне і творче мислення, вдосконалювати спроможність застосовувати

набуті навички до пошуку розв'язків конкретних практичних задач.

Враховуючи загальноуніверситетську тенденцію до суттєвого скорочення обсягу аудиторних годин для вивчення загального курсу «Вища математика», при розгляді теми «Диференціальні рівняння I-го порядку» автор вважає за доцільне структурувати викладення матеріалу за такою схемою:

- 1) назва і вигляд диференціального рівняння певного типу;
- 2) спосіб знаходження загального розв'язку рівняння;
- 3) «живий» приклад (деякий фізичний, біологічний або хімічний процес, математичною моделлю якого буде диференціальне рівняння цього типу);
- 4) інтегрування рівняння та аналіз конкретного отриманого розв'язку.

Наведемо окремі приклади.

Задача про опріснення розчину солі. У резервуарі знаходиться a кг водного розчину солі, в якому міститься b кг солі. У резервуар безперервно подають c кг чистої води в секунду та одночасно видаляють з нього c кг розчину. При цьому у самому резервуарі рідина безперервно змішується. Як змінюється з часом $y(t)$ – кількість солі в резервуарі?

Процес опріснення розчину описують диференціальним рівнянням I-го порядку з відокремлюваними змінними:

$$\frac{dy}{dt} = -\frac{c}{a} y(t) \quad [1, \text{с.6}].$$

Звідки після відокремлення змінних, інтегрування і посилення на початкові умови $y(0) = b$ отримують закон зміни кількості солі в резервуарі:

$$y(t) = b e^{-\frac{c}{a} t}.$$

Аналіз отриманого розв'язку:

– якою би не була початкова концентрація розчину в резервуарі процес його опріснення відбувається за експоненціальним законом;

– очевидно, що $y(t) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow \infty$. Це співпадає з практичним досвідом.

Приклад з теорії електричних кіл. Силу струму $i(t)$ для замкненого контура із заданими коефіцієнтом самоіндукції L , опором R , увімкненим

джерелом постійної напруги E визначають з наступного диференціального рівняння I-го порядку:

$$L \frac{di}{dt} + Ri = E \quad [2, \text{с.40}].$$

Це лінійне неоднорідне диференціальне рівняння, загальний розв'язок якого можна шукати за методом Бернуллі, але тут зручніше виконати заміну $z = i - \frac{E}{R}$ [3, с.335]. Тоді при нульових початкових умовах сила струму

$$i(t) = \frac{E}{R} (1 - e^{-\alpha t}), \text{ де } \alpha = \frac{R}{L}.$$

Аналізуючи отриману залежність, робимо висновок, що при $t \rightarrow \infty$ струм асимптотично наближається до значення $I = \frac{E}{R}$, тобто з плином часу встановлюється режим постійного струму.

Підсумок. Ознайомлення з понятійним апаратом даної теми та деякими методами розв'язку звичайних диференціальних рівнянь можна запропонувати, на прикладах і задачах із різних галузей: диференціальними рівняннями моделюються фізичні і хімічні процеси, процеси біофізичного та біохімічного регулювання в організмах, динаміка розмноження, динаміка епідемій, економічні процеси тощо.

Викладений у такий спосіб теоретичний матеріал надасть темі «Диференціальні рівняння» більш виражену прикладну спрямованість. Складання диференціальних рівнянь для конкретних задач сформує уявлення про побудову математичних моделей [4], сприятиме становленню особистості, що сприймає нове, опрацьовує і творчо перероблює її.

Література:

1. Самойленко, А. М., Кривошея, С. А., & Перестюк, Н. А. (1984). *Дифференциальные уравнения*. Київ: Вища школа.
2. Коваль, Ю. О., Гринченко, Л. В., Милютченко, І. О., & Рибін, О. І. (2006). *Основи теорії кіл*. (Ч. 2). Харків: Харківський національний університет радіоелектроніки.

3. Кононюк, А. Ю. (2009). *Вища математика*. (Т. 2). Київ: КНТ.

4. Варивода, В. О., & Гришко, О. М. (2016). Елементи математичного моделювання при вивченні розділу "Диференціальні рівняння" у курсі вищої математики. *Матеріали Сімнадцятої Міжнародної наукової конференції імені академіка Михайла Кравчука* (с.198-201). 19-20 травня, 2016, Київ, Україна: Національний технічний університет України «КПІ».

УДК 378.14

Педагогічні науки

ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗДО

Мкртічян О.А.,

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри теорії і технологій

дошкільної освіти та мистецьких дисциплін

Харківський національний педагогічний

університет імені Г.С. Сковороди

м. Харків, Україна

Однією з головних завдань дошкільної освіти є орієнтація на створення сприятливих умов для розвитку творчого потенціалу кожної дитини. Питання творчої діяльності людини розглядаються відколи, як існує людське суспільство. Найчастіше, говорячи про творче становлення особистості, мають на увазі підлітковий або юнацький періоди життя людини. Однак найбільш сензитивним для виникнення творчості, на думку вчених (Л. Виготський, Л. Венгер, О. Леонтьєв) є дошкільний вік. Так, в дошкільному віці формуються особистісні якості, розвиваються здібності та відбувається становлення свідомості дитини.

В освітньому просторі сучасних ЗДО створені умови, які забезпечують індивідуальний творчий розвиток дитини. Педагогічний супровід є системним інструментарієм, що обумовлює якість та ефективність розвитку творчого потенціалу дітей дошкільного віку (визначення мети, моніторинг, проектування

творчого розвитку дитини, використання різних засобів і методів, пізнавальних інтересів, а також допитливості, цілеспрямованості, самостійності).

Слід зазначити, що формування потреб дітей в художньо-творчій діяльності передбачає створення певних умов, а саме: атмосферу зацікавленості; психологічного комфорту та емоційної розкнутості; поліхудожнє середовище; врахування вікових та психофізіологічних особливостей розвитку дошкільників; допомога вихователя [2].

Так, моделюючи різні ситуації творчого пошуку та спонукаючи дитину до творчої активності, вихователь, спираючись на досвід творчої діяльності дитини, рівень його емоційного розвитку та особливості індивідуального сприйняття творів мистецтва, добирає творчі завдання та спільні проекти. Різноманітність творчих завдань передбачає надання кожному учаснику освітнього процесу можливості для прояву особистої ініціативи, стимулювання творчих проявів при створенні художнього образу.

Позитивні емоції, що супроводжують творчий процес, є стимулом залучення до мистецтва. Активно розвивається музична спостережливість, творчі здібності, загострюється робота не тільки уяви, а й сприйняття. Музика, живопис, література, архітектура, скульптура всебічно впливають на почуття людини, але важливо надати вихованцям можливість вільного вибору елементів і видів роботи, дозволити їм самостійно визначитися, самореалізуватися, ознайомивши їх з різними видами творчості [1].

Отже, освітнє середовище в умовах ЗДО дозволяє вихователю вирішувати цілий ряд освітніх завдань, а саме: створювати атмосферу художньої творчості; закладати основи художньої культури; розширювати уявлення дітей дошкільного віку про можливості передачі художнього образу засобами різних видів мистецтв; стимулювати творчі прояви вихованців. А заняття, що побудовані на принципах інтеграції різних видів мистецтв, сприяють розвитку творчої уяви, активізують творчі прояви дошкільнят, стимулюють розвиток творчих здібностей, а також збагачують досвід творчої діяльності.

Література:

1. Піроженко Т. О. Особистість дошкільника: перспективи розвитку : Науково-методичний посібник. Серія : Дитина замовляє розвиток. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 156 с.
2. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. К. : Фенікс, 2014. 137 с.
3. Психолого-педагогічний супровід формування особистості дошкільника : колективна монографія / Т. Кочубей, В. Кузь, Л. Іщенко [та ін.]; за заг. ред. В. Кузя. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 212 с.

Педагогічні науки

ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ НА ЗАНЯТТЯХ ГУРТКА ХУДОЖНЬОЇ ВИШИВКИ

Мрічко В.,

*магістр 2-го курсу спеціальності
014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво),
кафедри методики викладання образотворчого
і декоративно-прикладного мистецтва та дизайну,
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»
м. Івано-Франківськ, Україна*

Сучасною тенденцією педагогічної науки є пошук ефективних шляхів розвитку творчих здібностей особистості кожного школяра.

Декоративно-ужиткове мистецтво займає особливе місце у творчому розвитку здібностей людини. Впливаючи на особистість, воно збагачує її емоційний і практичний досвід, розвиває психіку, формує інтелект, сприяє вихованню естетичних потреб, веде до оволодіння професійними навичками і уміннями, розвиває природні задатки.

Популярним і поширеним різновидом декоративно-ужиткового мистецтва є гурткові заняття з художньої вишивки, на сучасному етапі вони відіграють велику роль підростаючого покоління у творчому розвитку.

Вишивка – художньо-декоративний виріб з тканини або шкіри, оздоблений одно- або багатоколірними нитками методом вишивання.

Праці авторів які досліджували художню вишивку від схеми до готового виробу Г. Павлицький, Я. Риженко, О. Гасюк, О. Кулик, О. Теліженко, А. Єрмаков.

Вивченню проблем творчого розвитку особистості дитини присвячено праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених: В. Сухомлинського, В. Томашевського та інші.

Проблеми розвитку творчого потенціалу школярів вивчали В.Дружинін, Д.Зербін, В.Барко, А.Тютюнников та ін.

Особливості формування творчих якостей вихованців під час гурткової роботи висвітлювали Я.Треф'як, Н.Литвинова, І.Прус.

Вчені зазначають, що важливою є позашкільна та позакласна робота з підлітками серед форм виховної роботи, яка має великі потенційні можливості завдяки сукупності різних видів діяльності впливу на творчий розвиток учнів.

На Прикарпатті створили цехи художнього вишивання при художньо-промислових фабриках (Косів, Кути, Космач, Яблунів, Коломия, Івано-Франківськ тощо). Нові мотиви знаходять творці художньої вишивки, тим самим удосконалюють свою майстерність.

Аналіз наукової літератури виділив такі критерії та показники творчих здібностей творчого розвитку школярів (естетичний, пізнавальний, комунікаційний, мотиваційний).

Робота з вишивання не лише корисна, а й цікава для дітей, вона має виховне й загальноосвітнє значення. У процесі занять гуртківці набувають певних трудових умінь, оволодівають доступними їм прийомами ручного шиття, навчаються працювати індивідуально та практично осмислювати свою роботу. Приділяють багато уваги естетичному та трудовому вихованню, виховують у дітей любов та повагу до праці. Поряд з цим діти ознайомлюються з народним декоративним мистецтвом, яке пробуджує любов до рідного народу, Заняття з вишивання сприяють розвитку тонких і ніжних рухів рук і

пальців дітей, що дуже важливо для видів обробки матеріалів, зокрема тканини.

Головним засобом естетичного та трудового виховання є сама праця, у дітей - це навчання і активна участь у роботі гуртка.

Вишивку різних регіонів України гуртківці презентували, та розповідали про орнаментику та кольорову гаму.

З давніх часів в Україні вишивка була одним з доступних і найпоширеніших видів народної творчості. Із покоління в покоління це мистецтво передавалось та вдосконалювалось протягом віків. Орнаменти, цікаві композиції, кольорова гама ниток дійшли до нашого часу. Існує значна кількість українських етнографічних центрів вишивальних промислів, а саме чернігівські, подільські, київські, буковинські, гуцульські, полтавські та інші.

Село Шешори віддавна знаний центр художньої вишивки на Івано-Франківщині. Високі художні традиції ткання та вишивки продовжують сучасні майстри: М.Федорчук, В.Мартишук, Г.Мартишук, М. Курій щук, Д.Соколюк.

Художня довершеність і різноманіття вишивки залежить не тільки від створення досконалої композиції, тонкого відчуття гармонії, а й значною мірою від вибору технік виконання. Найбільшого поширення у вишивці літургійного одягу набули різні види гладі, а серед лічильних швів - техніка «вирізування». Назва «поверхнево-нашивні рахункові» техніки пояснює спосіб виконання їх, тобто вишивання на поверхні тканини, рахуючи нитки. Це «лиштва», «вирізування», «набирування», «занизування», хрестик та інші. Сьогодні на практичному занятті ви виконаєте зразки прямої «лиштви» та техніку «вирізування» [11, с. 247].

Під час гурткової роботи вихованці творчо розвивалися індивідуальними трудовими навичками. Робота пробудила зацікавленість творити та експериментувати кольоровою орнаментикою.

Творчість сучасних майстрів, виявляє їх глибокий зв'язок з традиціями народної вишивки збереження й подальший розвиток її художньо-образної структури. Головне те, що сучасна вишивка зберігає свій духовний світ, поглиблює образну змістовність і доводить, що народне мистецтво, як і народна пісня це велике надбання нашої культури.

Народне мистецтво має великий вплив насамперед на дітей, бо вони мислять формами, звуками, відчуттями. Ось за допомогою чого слід закладати фундамент естетичного смаку. Вивчення і опанування дітьми української народної вишивки має велике значення.

Таким чином, розвиваючи творчі здібності вихованців у позашкільних закладах, ми не просто формуємо вміння бачити прекрасне, а й учимо гуртківців самостійно створювати його.

Література:

1. Гасюк О.О. Художнє вишивання: Альбом.- 6-е вид., стер / О.О Гасюк., М.Г Степан.- К.: Вища шк. Головне вид-во, 1989.- С. 247.
2. Кулик О. В. Українське народне вишивання / О. В. Кулик. - К., Музвидав УРСР, 1958. - 78 с.
3. Теліженко О. В. Основи національної культури: навч. посібник / Олександра Василівна Теліженко. - К.: УБС НБУ, 2012. - 443 с
4. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва. – Вид-во Львів.ун-ту, 1969.

УДК 37.01

Педагогічні науки

РЕФЛЕКСІЯ ЯК ОДИН З ОСНОВНИХ АСПЕКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКТИВНОЇ УЧАСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ У ПРОЦЕСІ ПІЗНАННЯ.

Парфьонова Н.А.,

вчитель початкових класів

Ніжинська загальноосвітня школа I-III ступенів № 17

м. Ніжин, Україна

Мета статті: з'ясувати місце рефлексії у сучасній педагогіці, окреслити класифікацію за функціональним змістом, впровадження рефлексії на різних етапах уроку.

Організація рефлексивної діяльності дитини молодшого шкільного віку є однією з найскладніших психологічних і педагогічних проблем як в

теоретичному, так і в практичному аспектах. Особливої актуальності це питання набуває в умовах сьогодення в зв'язку з вирішенням одного з основних завдань нової української школи – створити школу, у якій буде приємно навчатись і яка даватиме учням не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у житті. А це передбачає, насамперед, розвиток особистісних якостей молодшого школяра, необхідних для самореалізації, самоствердження компетентної особистості, як зазначено у Державному стандарті початкової освіти. [1]

Вчителю дуже важливо дізнатися, чи добре його учні засвоїли навчальний матеріал, чи подобаються їм методи роботи, які застосовує педагог на уроках? Якщо про це запитати «прямим текстом», то отримаємо негативну зворотну реакцію - учні або промовчать, або скажуть те, що, на їхню думку, чекаєте від них ви. Щоб цього не сталося, вчителі використовують методики зворотного зв'язку.

В умовах нової української школи проведення рефлексії особливо необхідне. Питання в тому, яким чином ми організуємо її. Найчастіше, вчителі виділяють її як окрему частину уроку. Але рефлексія не частина уроку - це метод моніторингу, інструмент для аналізу. [2]

Поговоримо про рефлексію з погляду її практичного застосування на уроках. Як стверджують наукові джерела, слово «рефлексія» походить від латинського *reflexio* – «звернення назад». Словник іншомовних слів визначає рефлексію як:

1. Самоаналіз, роздуми людини над власним душевним станом.
2. У філософії - відображення, а також дослідження процесу пізнання. [3]

Саме самоаналіз діяльності і її результатів – найбільш ціннісний момент у процесі навчання, оскільки свідчить про активну позицію учня, тобто в цьому випадку школяр не просто здобуває знання, а бере їх сам усвідомлено. Учень, який аналізує свою роботу: мені цікаво (нецікаво); мені зрозуміло (незрозуміло); було складно (легко); я хочу знати ще більше (не хочу знати ще більше) – почувається стовідсотково причетним до навчання. [4]

Проведення рефлексії на уроці включає **етапи**:

- *зупинка дорефлексійної діяльності.* Будь-яка попередня діяльність має бути завершена чи призупинена. Якщо виникли труднощі в розв'язання проблеми, то після рефлексії її розв'язання може бути продовжене;

- *відновлення послідовності виконаних дій.* Усно чи письмово відтворюється все, що зроблено, в тому числі й те, що на перший погляд здається дріб'язковим;

- *вивчення відтвореної послідовності дій з точки зору її ефективності, продуктивності, відповідності поставленим завданням тощо.* Параметри для аналізу рефлексійного матеріалу вибираються із запропонованих учителем;

- *виявлення та формулювання результатів рефлексії.* [8]

Отже, рефлексія - досить складний процес, що вимагає часу, зусиль та певних здібностей. У той же час, саме рефлексія дає змогу зробити процес самопізнання більш цілеспрямованим та усвідомленим.

Особливість рефлексії як структурної одиниці уроку полягає в тому, що можна здійснювати не тільки в кінці уроку, як було прийнято раніше, а й на будь-якому його етапі. І це залежить від того, про яку саме рефлексію йде мова. Зараз загальноприйнятою вважають наступну класифікацію, засновану на функціональних відмінностях:

- рефлексія настрою та емоційного стану;
- рефлексія діяльності;
- рефлексія змісту навчального матеріалу . [8]

Розглянемо кожний вид рефлексії.

I. Рефлексія настрою та емоційного стану використовується на початку уроку для створення позитивного настрою, емоційного контакту з кожним окремо, а також з групою в кінці діяльності для перевірки емоційного стану.

Ресурсними матеріалами для проведення цього виду рефлексії можуть бути картки із зображенням емоційних облич (смайлики), картки емоційно-художнього забарвлення (картини, музичні твори), зображення настрою кольорами тощо.

З метою ефективного введення рефлексії слід доцільно використовувати такі вправи.

II. Рефлексія діяльності дає можливість осмислити способи та прийоми роботи з навчальним матеріалом, пошуку найбільш раціональних.

Застосування цього виду рефлексії в кінці уроку оцінює активність кожного учня на різних етапах уроку.

III. Рефлексію змісту навчального матеріалу використовують для виявлення рівня усвідомлення змісту вивченого. Ефективний прийом незакінченого речення, тези, оцінки «збільшення» знань і досягнення мети; прийом аналіз суб'єктивного досвіду й досить відомий прийом сінквейну, що допомагають у процесі роботи над темою з'єднати старі знання і осмислити нові. Рефлексивна контроль-но-оціночна діяльність при організації навчального процесу важлива, оскільки не тільки аналізує результати роботи учнів, але й сам процес роботи, що у свою чергу, передбачає включення кожного учня у взаємоконтроль і взаємооцінку.

Але головне для вчителя – завжди чітко пам'ятати і визначати пріоритети, адже не урок призначений для рефлексії, а рефлексія - для уроку. Важливішим є урок, а рефлексія тільки обслуговує його і дозволяє визначити ефективність заняття. Тому цей етап повинен бути яскравим, але не забирати багато часу.

Саме в умовах свідомого навчання відбувається становлення таких важливих якостей особистості, як рефлексивність, спонтанність, критичність мислення, вміння працювати з інформацією, аналізувати свою діяльність і її результати.

Вважаю, що учителю, який використовує ефективні методи і прийоми рефлексії, працювати стає не легше, але цікавіше, відкривається простір для педагогічної творчості.

«Палітра прийомів рефлексії збільшується. Тому фантазуйте, комбінуйте – і вам не буде сумно. А дітям нудно!» В.І.Садкіна [9, С.54]

Література:

1. Державний стандарт початкової освіти. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://nus.org.ua/news/uryad-opublikuvav-novuj-derzhstandart-pochatkovoyi-osvity-dokument/>.

2. Гін А.А. Прийоми педагогічної техніки / Гін А.А.. – Харків: Основа, 2015. – 111 с.
3. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Бусел В. Т. – Київ, Ірпінь: Перун, 2005. – 1728 с.
4. Головкина Е.В. Подведение итогов урока. Рефлексия [Електронний ресурс] / Головкина Е.В. – Режим доступу до ресурсу: : [http : //www.ezhvalicey.ru/teachers/nmr/metodich_razrabotki/itogi_uroka](http://www.ezhvalicey.ru/teachers/nmr/metodich_razrabotki/itogi_uroka).
5. Журибеда О. Як учителю отримати зворотний зв'язок від учнів? Кілька перевірених методик [Електронний ресурс] / Оксана Журибеда – Режим доступу до ресурсу: <http://nus.org.ua/articles/yak-uchytelyu-otrymaty-zvorotnyj-zv-yazok-vid-uchniv-kilka-efektyvnyh-metodyk/>.
6. Методична робота вчителя початкових класів/упоряд. О.Б.Полєвікова. – Харків: Основа, 2009. – 350 с.
7. Пометун О.І. Енциклопедія інтерактивного навчання / Пометун О.І. – Київ, 2007. – 144с.
8. Садкіна В.І. Кольорова вкладка «Рефлексія» - особливий вид мислення та етап уроку»//Педагогічна майстерня. – 2014. - №10.
9. Садкіна В.І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. / Садкіна В.І.. – Харків: Основа, 2016. – 144 с.

Педагогічні науки

ЧИТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ СПОСІБ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.

Пікулицька Л.В.,

*Старший викладач кафедри іноземних мов
Сумський національний аграрний університет
м. Суми, Україна*

Навчання української мови як іноземної (УМІ) у закладах вищої освіти України передбачає формування в іноземних студентів здатності до

взаєморозуміння і толерантного ставлення до представників інших культур. У зв'язку з цим зовсім по-новому усвідомлюється роль УМІ як навчального предмета. Адже саме мова є провідником культури того чи іншого народу для інших культур і народів. Вона відкриває студентам-іноземцям безпосередній доступ до величезного багатства цього народу, служить важливим засобом взаєморозуміння та комунікації представників різних культурних спільнот.

Останнім часом значно зріс інтерес до автентичних текстів як ефективного засобу вивчення іноземних мов. Робота з автентичними текстами відіграє провідну роль у пізнанні культури країни, мова якої вивчається, у створенні мотивації, підтриманні інтересу, забезпеченні взаємозв'язку навчання із життям.

Автентичність є головною вимогою, що висувається Радою Європи до навчальних текстів і матеріалів. Як зазначено в Рекомендаціях Ради Європи, автентичний текст є «центром будь-якого акту мовленнєвого спілкування, зовнішньою предметною з'єднувальною ланкою між тим, хто продукує, і тим, хто сприймає, спілкуються вони безпосередньо чи на відстані». [3, с. 93].

Словник термінів міжкультурної комунікації трактує «автентичний текст – authentic text < лат. authenticus як оригінальний текст, створений автором, тобто який не є результатом якогось іншого тексту» [4, с. 34].

У вітчизняних і зарубіжних науково-педагогічних колах існують різні визначення автентичного тексту.

Науковці Е. Азімов і А. Щукін розуміють автентичний текст як «реальний продукт носіїв мови, який не призначений для навчальних цілей і неадаптований для потреб учнів. Автентичний матеріал характеризується природністю лексичного наповнення і граматичних форм, ситуативною адекватністю мовних засобів» [1, с. 34].

На думку зарубіжного дослідника Дж. Хамера традиційно, автентичним прийнято вважати текст, який спочатку не був пристосований до навчальних цілей, а написаний для носія мови носієм цієї мови [6].

Підсумовуючи вищезазначене, можемо стверджувати, що автентичні матеріали – це матеріали, зміст яких відображає реальну мову носіїв або

компетентних користувачів мови. До них належать газетні статті, буклети, рекламні матеріали, художні твори, вірші, пісні тощо.

На нашу думку читання автентичних матеріалів має низку переваг, оскільки вони: 1) забезпечують велику практику використання мови, що вивчається, у повсякденному житті та володіють сильним мотиваційним впливом; 2) є оптимальним засобом навчання культури країни, мова якої вивчається; 3) ілюструють функціонування мови у формі, прийнятій носіями мови, і в природному соціальному контексті; 4) містять інформацію, що сприймається як достовірна та цікавіша.

Наразі методисти та викладачі УМІ наголошують на використанні текстів максимально наближених до ситуації живого спілкування. При цьому слід звернути увагу на принципи та критерії відбору автентичних текстів, використання яких допоможе студентам опанувати комунікативними компетенціями.

Огляд навчальної та методичної літератури показує, що існує низка думок щодо вимог відбору автентичних матеріалів.

Зарубіжний дослідник Нутталл виокремлює такі вимоги до вибору автентичних текстів для навчання іншомовного читання як: 1) критерії придатності та відповідності змісту навчання; 2) перспективності вивчення; 3) легкості для читання. При цьому критерій придатності та відповідності змісту навчання – є найголовнішим, оскільки матеріали для читання повинні зацікавити студентів, а також відповідати їхнім потребам. Читання таких текстів створює стійку мотивацію до навчального процесу [7].

Берардо доповнює цей список такою вимогою, як презентація у вигляді малюнків, діаграм, фотографій. У результаті студент краще розуміє зміст матеріалу в контексті, а це спонукає читача до подальшого опрацювання запропонованого матеріалу [5, с. 62].

Вітчизняні дослідники Г. Гринюк та Ю. Семенчук доводять доцільність добору й використання автентичних текстів у процесі навчання студентів, що зумовлено низкою чинників, а саме: 1) автентичні тексти є цінним інформаційним і пізнавальним матеріалом, який доповнює отримані студентом

під час вивчення спеціальних дисциплін знання, забезпечує принцип професійної спрямованості навчання іноземної мови; 2) тексти за фахом є зразками наукової прози, моделлю викладу основних теоретичних понять і категорій засобами іноземної мови; 3) автентичні тексти є джерелом словникового запасу студентів з фаху, прикладом уживання термінологічної лексики в контексті, що допомагає конкретизувати значення слів, пояснити й уточнити випадки їх уживання відповідно до усталених мовних норм і стандартів; 4) тексти, крім широкого діапазону термінологічної лексики, забезпечують студентів мовленнєвими формулами наукового реєстру [2].

Як бачимо, автентичні тексти ілюструють функціонування мови у формі, що прийнятна її носіями, у природному соціальному контексті. Наявність нової інформації поповнює вокабуляр студентів з відповідної теми. Цим самим досягається певний рівень комунікативної та професійної компетентності. Робота з автентичними текстами сприяє підвищенню інтересу до вивчення української мови як іноземної, забезпечує зв'язок навчального матеріалу з реальними ситуаціями, активізує асоціативну пам'ять і пізнавальну діяльність іноземного студента.

Література:

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин. – М.: ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Гринюк Г. А. Відбір навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетенції у студентів-економістів / Г. А. Гринюк, Ю. О. Семенчук // Іноземні мови – № 2. – 2007. – С. 30–34.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / [наук. ред. С. Ю. Ніколаєва]. – К. : Ленвіт, 2003. – 261с.
4. Словарь терминов межкультурной коммуникации / И. Н. Жукова, М. Г. Лебедько, З. Г. Прошина, Н. Г. Юзефович ; под ред. М. Г. Лебедько и З. Г. Прошиной. – М. : ФЛИНТА : Наука, 2013. – 632 с
5. Berardo S. The use of authentic materials in the teaching of reading. / S. Berardo // The Reading Matrix. – Vol.6. – No.2. – 2006. – P. 60 – 69.

6. Harmer J. Howtoteach English. An introduction to the practice of English language teaching. Edinburg.: Gate Longman, 2000. 198 p.

7. Nuttall C. Teaching Reading Skills in a foreign language. Oxford: Heinemann, 1996.

УДК 378.2

Педагогічні науки

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ – ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Погорєлова А.М.,

викладач кафедри технологічної і професійної освіти

та загальнотехнічних дисциплін

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

м. Ізмаїл, Україна

Сучасне суспільство стрімко розвивається, висуваючи нові вимоги до освітнього процесу. Сьогоднішня задача закладів вищої освіти підготувати конкурентоспроможних фахівців. Для цього необхідно по-новому подивитися на освітній процес та використовувати перспективні технології.

Гуревич Р. С. в монографії [1] зазначає, що заклад вищої освіти має корегувати навчальні курси та способи їх викладання, зробити освіту доступнішою та вивести її на новий рівень, спираючись на досвід провідних світових університетів, які вже не прив'язані до конкретної місцевості.

Використання хмарних технологій при підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій має багато перспектив. Вони легкі і зручні у використанні та надають широкі можливості в застосуванні. Великою перевагою хмарних технологій є їх надійність завдяки своїй досить складній внутрішній системі.

Сьогодні кожен може з легкістю зареєструватися в будь-якому хмарному сервісі та мати доступ до нього через свій комп'ютер, планшет або мобільний телефон, не використовуючи додаткових електронних носіїв (флешок, карт пам'яті та ін.), це є значною перевагою для майбутніх учителів трудового

навчання та технологій, адже його можна використати знаходячись у будь-якій точці світу.

Хмарні технології відкривають нові можливості для взаємодії між викладачем та майбутнім учителем трудового навчання та технологій.

Перспективи застосування хмарних технологій при підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій можуть бути розглянуті у наступних аспектах: для проведення аудиторних занять, для самостійної та індивідуальної роботи, для підготовки до занять, для контролю та самоконтролю, для дистанційного навчання.

Підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій безпосередньо пов'язана з виконанням великої кількості проектів, хмарні технології дають можливість студентам спільно працювати з будь-якої точки світу, а викладачеві оцінити вклад кожного учасника групи на всіх етапах, відстеживши хронологію подій.

Хмарні сервіси дають можливість майбутнім учителям трудового навчання та технологій:

- обмінюватися досвідом між учасниками освітнього процесу та фахівцями галузі;
- мобільності;
- заощадження коштів на придбання електронних носіїв та програмного забезпечення;
- безпечного зберігання інформації;
- незалежності від операційної системи;
- навчання он-лайн;
- мінімізувати кількість електронних пристроїв.

Хмарні технології надають безліч додатків до і сервісів, які стають необхідними для підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій.

Таким чином, хмарні технології відкривають нові можливості підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Вони стають інноваційною альтернативою традиційному освітньому процесу, є перспективною віхою застосування інноваційних технологій при підготовці майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

Література:

1. Інформаційно-комунікаційні технології в професійній освіті майбутніх фахівців / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, М. М. Козяр; за ред. член-кор. НАПН України Гуревича Р. С. Львів : Вид-во «СПОЛОМ», 2012. 502 с.

УДК 378.011.3-051:81'243

Педагогічні науки

РОЗВИТОК РЕФЛЕКСИВНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ПОЗИЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ КОНФЛІКТІВ

Поліщук Г.В.,

*доцент кафедри англійської мови та методики її викладання,
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка,
м.Кропивницький, Україна*

Розвиток рефлексивної педагогічної позиції студентів у процесі розв'язання педагогічних конфліктів полягає в тому, щоб сформувати у студентів рефлексивні навички й уміння, навчити їх критично ставитись до власних здобутків, об'єктивно оцінювати поведінку друзів, уміти без остраху розв'язувати різні конфліктні ситуації, контролювати свої дії, робити правильні висновки та ділитися своїми судженнями з викладачами й колегами.

Пристаємо до наукової позиції О. Городиської, що «рефлексія як механізм зняття проблеми конфлікту може бути охарактеризована як культуротвірна здатність особистості. З цих позицій рефлексію можна визначити як процес і результат самоаналізу суб'єктом свідомості, поведінки, внутрішніх психічних актів і станів, власного досвіду, особистісних структур. Рефлексія – важливий фактор розвитку особистості, формування її культури і професіоналізму [1, с. 29]». Отже, рефлексію можна представити як процес і результат самоаналізу й самоцінності учасниками освітнього процесу власної поведінки і здатностей.

Процес пізнання самого себе, власних психічних станів і процесів людини надає студентам можливість проявляти витримку в конфліктній ситуації, прогнозувати результати конфлікту й аналізувати різні варіанти його перебігу. Використання різних прийомів релаксації у процесі професійної підготовки майбутніх учителів дозволяє їм як цілком розслабитися і знайти душевну рівновагу, так і сконцентруватися на певній проблемі, на власних почуттях, емоціях. Особливого значення для студентів набуває рефлексивна діяльність як «показник особистісних та професійних цінностей і смислів, що сприяє прояву індивідуального досвіду вивчення змісту професійної сфери й системи способів самоаналізу, самопрогнозування, самоконтролю, самооцінки, свободи вибору засобів досягнення результатів. Така діяльність передбачає обмін рефлексивним досвідом викладача і студента, прийняття протилежних точок зору у суперечливих ситуаціях, пошук джерела нового знання, необхідного для вирішення ситуації, розкриває статусно-рольові («Я – реальний», «Я – ідеальний») та професійно-особистісні якості суб'єктів рефлексії [2, с. 127]».

У процесі формування у студентів рефлексивної педагогічної позиції ефективним є використання певних рефлексивно зорієнтованих методів, а саме: самодіагностика власних здатностей; самоаналіз процесу та результатів навчальної діяльності; розв'язання проблемних задач і ситуацій; використання методу «рефлексивної команди», релаксаційних вправ; проведення психологічних тренінгів; написання самозвітів; створення програм саморозвитку тощо.

Отже, формування рефлексивних умінь і навичок у майбутніх учителів відбувається за умови використання різних методів роботи в процесі комплексної взаємодії студентів, викладачів й особистісного самопізнання і самооцінки власної діяльності.

Література:

1. Городиська О. М. Формування педагогічної рефлексії вчителя. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. Сер.: Філологія. Педагогіка. 2015. № 6. С. 28-33. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vntufil_2015_6_8.

2. Умінська А. П. Формування рефлексивної культури майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійної підготовки: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Житомир. держ. ун-т імені Івана Франка. Житомир, 2017. 292 с.

УДК 378.011.3 – 051 :796

Педагогічні науки

НЕОБХІДНІСТЬ ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Согоконь О. А.

*доцент кафедри медико-біологічних дисциплін
і фізичного виховання
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка
м. Полтава, Україна*

У Національній доктрині розвитку освіти України у XXI ст. серед провідних завдань зазначено набуття фахівцем компетентності відповідно фаху. Головним ціннісним орієнтиром навчально-освітніх закладів у світлі гуманізації є сама особистість, що проявляє себе в інтелектуальному, духовному, естетичному, моральному та фізичному аспектах. Майбутній фахівець фізичної культури в процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі повинен оволодіти значним об'ємом знань, умінь та навичок, що допоможуть йому в успішному здійсненні освітнього процесу та навчанні учнів.

Проблема компетентності розглядається в роботах сучасних науковців: В. П. Бездухова, А.В. Василюка, О. М. Дахіна, А. К. Маркової, О. В. Овчарук. Зазначимо, що формуванню професійно-педагогічної компетентності педагогів присвячені праці Т. Г. Браже, І. Б. Васильєва, О. К. Ващенко, І. Ф. Ісаєва, Н.В. Кузьміної, М.І Лук'янової, А.К. Маркової, С. В. Мединського, В. Ю. Стрельнікова, О. В. Тимошенко, А. Г. Черноштан, П. В. Хоменка.

Метою даного дослідження є аналіз основних ключових компетентностей майбутніх фахівців фізичної культури та цілеспрямоване впровадження їх в навчальний процес вищих педагогічних закладів фізкультурного профілю.

Компетентність – інтегральна якість особистості, що проявляється в загальній здатності та готовності до діяльності, що ґрунтується на знаннях і досвіді, які набуті в процесі навчання і соціалізації у діяльності [1, с. 8].

Результатом природничонаукової підготовки фахівця фізичної культури повинен стати комплекс ключових, загальнопредметних та предметних компетентностей. Ключові компетентності відносяться до загального місту освіти, загальнопредметні – до певного кола навчальних предметів, тоді як предметні мають конкретний описі можливість формування в межах навчальних дисциплін.

Професійна компетентність відноситься до ключових компетентностей і визначається, як використання індивідуальних здібностей, що дозволяють ефективно здійснювати професійну діяльність, оволодівати необхідними знаннями, уміннями та навичками, характеризується інтегрованим поєднанням знань, здібностей, установок, які є оптимальними для виконання професійних функцій, а також характеризується гнучкістю для вирішення професійних проблем. Ми погоджуємось з визначенням професійної компетентності А.Г. Чорноштан, що визначає професійну компетентність вчителя фізичної культури, як інтеграційну структуру, що є визначальною характеристикою особистості фахівця і якісно проявляється у виборі оптимального рішення професійного завдання [5, с. 123].

Здоров'язбережувальна компетентність займає чільне місце і формується, як здатність зберігати фізичне, психічне, соціальне та фізичне здоров'я. Основними складовими здоров'язбережувальної компетентності є:

- концептуальна основа: теорія та методологія, підходи, принципи – педагогічне розуміння суті здоров'язбережувальних технологій;
- змістові основи: загальні та конкретні цілі, конкретні складові здоров'язбережувальної освіти;
- технологічні основи: психолого-педагогічні умови організації здоров'язбережувального навчально-виховного процесу;
- педагогічна компетентність і майстерність фахівців, які реалізують концепцію (використання необхідних форм та методів роботи для вирішення певних завдань);

- діагностика та моніторинг стану здоров'я учнів у динаміці [2,с. 13].

Основними завданнями природничонаукової підготовки майбутнього фахівця фізичної культури стає формування стійких переконань та мотивацій до здорового способу життя, а також збереження здоров'я учнів основі комплексу знань, умінь і навичок, особистих мотивів і цінностей.

Ми наголошуємо на необхідності формування полікультурної компетентності майбутнього фахівця фізичної культури, яка розглядається, як цілісне, інтегративне, багаторівневе новоутворення, що є результатом професійної підготовки фахівця у вищому навчальному закладі в процесі неперервної педагогічної освіти. Полікультурна компетентність включає систему полі культурних знань, умінь, навичок, інтересів, потреб, мотивів, цінностей, норм і правил поведінки, що реалізуються в здатності активно вирішувати, навчальні, спортивно-тренувальні та виховні завдання в педагогічній діяльності.

Нами були визначені полікультурні компетентності майбутніх фахівців фізичної культури:

- соціальні, пов'язані з готовністю брати на себе відповідальність, займати активну суспільну позицію;
- культурологічні, які визначені повагою до мови, релігії, культури інших людей;
- інформаційні передбачають оцінювання навчальних досягнень учнів, оволодіння інформаційними технологіями, вміння осмислювати і використовувати різноманітну інформацію;
- комунікативні – опанування усним і писемним спілкуванням, оволодіння кількома мовами;
- саморозвитку і самоосвіти, що пов'язані з готовністю постійно навчатися у професійному, особистому та суспільному житті.

Отже, сучасний ринок праці потребує спеціалістів, що здатні мобільно використовувати свої знання, уміння та навички, а тому система професійної освіти повинна розвиватися у напрям інтеграції та створення єдиного освітньо-інформаційного простору. Інтеграція є складним міждисциплінарним науковим

поняттям, що об'єднує в єдине ціле раніше розрізнені частини і елементи певної системи на основі їх взаємозалежності та взаємодоповнення. Під інтеграцією ми розуміємо процес взаємопроникнення, єдність елементів, збереження взаємодіючих систем і налагодження між ними контактів.

Раціональна природничонаукова підготовка фахівця фізичної культури повинна бути побудована на основі лабільної системи міжпредметних зв'язків, що дозволить більш ґрунтовно поставитися до вивчення предметів медико-біологічного циклу та досягти нерозривного зв'язку теоретичної підготовки з навчально-тренувальною діяльністю.

Література:

1. Бондар С.П. Компетентність особистості – інтегрований компонент навчальних досягнень учнів / С.П. Бондар // Біологія і хімія в школі. 2003, №2. С. 8-9.
2. Ващенко О. Здоров'язберігаючі технології в заганоосвітніх навчальних закладах / О. Ващенко // Директор школи. 2006, №20. С. 12-15.
3. Тимошенко О.В. Теоретико-методичні засади оптимізації професійної підготовки вчителів фізичної культури у вищих навчальних закладах: дис.... доктора пед. наук: 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти», Київ. 2009. 587 с.
4. Хоменко П.В. Природничонаукова підготовка фахівця фізичної культури. /Монографія. Полтава 2012. 379 с.
5. Черноштан А.Г. Професійна підготовка майбутнього вчителя фізичного виховання на основі модульно-рейтингової технології навчання: дис.... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти». Луганськ. 2002. 205 с.

ВПЛИВ ОСОБИСТОСТІ ВИКЛАДАЧА ПІД ЧАС НАВЧАЛЬНОЇ ЛЕКЦІЇ

*Соломенко Л.І.**студентка 1-го курсу, групи СР-20-1**спеціальність соціальна робота**Рубіжанський індустріально-педагогічний**фаховий коледж**Науковий керівник: Метлікіна М.О.**викладач вищої категорії спеціальних дисциплін**м. Рубіжне, Україна*

Ефективність і результативність навчально-виховного процесу у навчальному закладі (далі –НЗ) у вирішальній мірі залежить від двох ключових осіб – викладача та студента.

У масиві наукових розробок у цій галузі превалює проблематика, що стосується переважно тем, котрі досліджують вплив викладача на студента у контексті пошуків найефективнішої методики викладання, психолого-педагогічних підходів у роботі із студентами, врешті проблем пов'язаних із підготовкою викладача-фахівця вищої школи [3].

Викладач є посередником між студентами та навчальним матеріалом, засвоєння цього матеріалу відбувається безпосередньо у процесі навчання, тому викладач повинен бути готовим до виконання ролі порадирика, помічника, консультанта, комунікатора та партнера.

Очевидно, що особистість людини залежить від виховання, від того, які цінності буде закладено в неї. Найбільший вплив на характер людини справляє родина, але не менш важливий, а в деяких випадках навіть більш значний вплив здійснює викладач [6, с. 73]. Тож, саме на викладачі лежить відповідальність за те, яким буде наше наступне покоління, тому дуже важливо знати яким має бути сам викладач, для того щоб виховати гідну людину суспільства. Успішному виконанню таких завдань сприяє наявність у нього таких якостей як схильність до лідерства, готовність прийти на допомогу, доброта, вміння активізувати почуття відповідальності.

Отже, особистість викладача вищої школи волею неволею є в центрі уваги студентів. Відтак для нього вельми актуальним елементом коригування своїх взаємин із студентами не лише у дидактичній площині, але й суто міжособистісних взаєминах, що невід'ємні від загального навчально-виховного процесу є критичний погляд на свою персону збоку [2]. Не кожному це до вподоби, проте є корисним навіть з огляду на власне самовдосконалення.

Актуальність цієї проблеми на сучасному етапі годі переоцінити адже навколишній світ дуже динамічний, а студенти виступають одними із найкращих його рефlectorів, що неодноразово підтверджував історичний досвід. Тому не дивно, що в останні роки у психолого-педагогічних, соціологічних дослідженнях все більшу увагу надають вивченню так би мовити внутрішньому світу студентської молоді, її рефлексій на оточення, у тому числі і на викладацький корпус [4].

Студент, який опинився в коледжі одразу після закінчення школи автоматично перенасить навички навчання зі школи до коледжу. Цим можна й пояснити ту увагу, яка в першу чергу приділяється викладачеві. Саме він повинен зацікавлювати та стимулювати його.

Роль студента у такому випадку пасивна – він тільки «приймач», а не активний учасник цього процесу. Ситуація дещо змінюється з роками. Студенти старших курсів починають розуміти, що не все залежить лише від викладачів, а дуже багато й від студентів, і як похідна від цього – самоосвіта, на якій і акцентують увагу студенти.

Першокурсники намагаються побачити у викладачі коледжу певним чином ідеалізований тип. Ідеальний образ сучасного викладача НЗ часто асоціюється із яскравою, самобутньою, творчою, не позбавленою харизматичної особистістю, здатною відчувати проблеми і суперечності життя і пропустити крізь свою індивідуальність, своє життя, особистість, яка передає життєві цінності і зразки професійної поведінки [5, с. 38]. Однак ідеал часто не є адекватним реальному образу викладача. Це помічають студенти доволі скоро. Принаймні за семестр-два про кожного з викладачів складається усталене уявлення доповнене стереотипними уявленнями студентів з минулих років.

Найважливішою рисою викладача НЗ на думку студентів є дидактичні й академічні його здібності з одного боку і його оцінки в контексті взаємин із студентами.

Дидактичні здібності – це здібності передавати студентам навчальний матеріал доступно, зрозуміло, викликати у них активну самостійну думку, організувати самостійну діяльність, керувати пізнавальною активністю [3].

Академічні здібності – здібності до галузі науки, що є предметом викладання. Здібний педагог добре знає навчальний предмет, досконало, глибоко володіє матеріалом, має до нього великий пізнавальний інтерес, проводить дослідницьку роботу. Він постійно знайомиться з новими досягненнями у своїй галузі [4].

Крім того, студенти звертають увагу й на емоційність мовлення викладача, як протизвагу монотонності в процесі викладу змісту лекції [1, с. 112].

Також, для більшості студентів є важливим, аби викладач був яскравою індивідуальністю, яка своїм прикладом мотивуватиме до формування не повторного особистісного світу молоді особистості [7, с. 63]. Водночас, значна частина студентів на перший план особистісних якостей ставить важливу, якість для професії викладача, як здатність педагога любити своїх студентів.

Хоча студенти передусім у взаєминах із викладачем цінують демократичний стиль спілкування це не означає, що їм подобається панібратство. Серед позитивних особистісних якостей характеру викладача студенти надають перевагу почуттю гумору, тактовності, пунктуальності, чесності, справедливості, невідкупності та щирості.

Серед негативних особистісних якостей більше всього студенти називають, байдужість та пихатість, дратівливість, агресивність.

Відтак найгіршою моделлю викладача є незацікавлена у студентах людина із власними амбіціями. Студенти спостерігають за зовнішнім виглядом викладачів. Їм подобається гарний та охайний зовнішній вигляд, це визиває повагу [4].

Як показали дослідження Надії Гапон і Максиміліана Дубняка у ЛНУ ім. Івана Франка серед опитаних 45% студентів вважає, що викладач повинен

користуватися класичним гардеробом, 40% вдягатися зі смаком, а решта – бути акуратним чи носити одяг з елементами національного стилю [1, с. 110].

Таким чином, підсумовуючи, можна умовно намалювати ідеального викладача у ВНЗ, якого безумовно студенти будуть поважать, у нього: високий рівень інтелекту та професійні знання, він вміє гарно подати матеріал, має організаторські здібності; здійснює індивідуальний підхід до студента, мотивований. Крім того, він повинен бути: принциповим, послідовним, сумлінним, цілеспрямованим, комунікабельним та доброзичливим.

Література:

1. Гапон Н., Дубняк М. / Надія Гапон, Максиміліан Дубняк. – Викладач очима студентів // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2009. – Вип. 25. – Ч. 1. – С. 106-113.

2. Зозуля О.В., Гончаренко О.С. / О.В. Зозуля, О.С. Гончаренко. – Уявлення студентів різних спеціальностей про образ викладача фізичної культури // [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Snsv/2007-12/07zovtpk.pdf.

3. Компанець А., Пронькіна О., Кершис О., Конюхов Т. / Аліна Компанець, Ольга Пронькіна, Олег Кершис, Тарас Конюхов. – Ставлення студентів до навчання // [Електронний ресурс] / Режим доступу: www.soc.univ.kiev.ua/SCI/STUD/1/.

4. Костюченко І.М., Кравченко М.В., Сорока Н.М / І.М. Костюченко, М.В. Кравченко, Н.М. Сорока. – Ідеальний викладач очима студентів // Незалежний журнал студентської наукової та літературної творчості // [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.buchinandrey.narod.ru/Journal/ZZ1.S26.htm>.

5. Педагогіка і психологія професійної освіти: Результати досліджень і перспективи. Збірник наук. праць / За ред. У.А. Зязюна, Н.Г. Ничкало; Ін-т педагогіки і психології проф.освіти АПН України. – К., 2001. – 679 с.

6. Підготовка викладачів вищої школи // Педагогіка та психологія: Збірник наук. праць. – Вип. 21. – Харків, 2002. – 164 с.

7. Проблеми загальної та педагогічної психології. –Т. 6. – Вип. 5. –2004. – 408 с. 9. Цимбалюк І.М., Пелех Ю.В. Підвищення кваліфікації вчителя. – К., 2004. – 143 с

ПЛАНИРОВАНИЕ УЧЕБНО-ТРЕНИРОВОЧНОГО ЦИКЛА В СПОРТЕ

Тищенко В.А.,

*доктор наук по физическому
воспитанию и спорту, профессор,
профессор кафедры теории и методики
физической культуры и спорта
Запорожского национального университета
г. Запорожье, Украина*

Шеховцова Е.В.,

*старший преподаватель кафедры
физической культуры, олимпийских
и неолимпийских видов спорта
НУ «Запорожская политехника»
г. Запорожье, Украина*

Мордвинов К.А.,

*аспирант кафедры теории и методики
физической культуры и спорта
Запорожского национального университета
г. Запорожье, Украина*

Аннотация. В статье рассмотрены пути оптимизации учебно-тренировочного процесса в спортивных играх студентов. Рассмотрены специфические задачи, решение которых обеспечивает планомерное и постепенное наращивание уровня тренированности спортсменов. Обращено внимание на перераспределение направленности занятий, средств и методов.

Ключевые слова: учебно-тренировочный процесс, подготовительный период, планирование

Планирование работы любой команды обеспечивает оптимизацию учебно-тренировочного процесса, создает условия для всесторонней подготовки спортсменов к участию в соревнованиях на любом этапе их подготовки – от начинающего до спортсмена высокого класса [2]. Кроме этого, требует не только повышенного внимания, глубоких теоретических знаний,

практических умений, но и предоставляет широкий арсенал возможностей заглянуть в завтрашний день и предусмотреть тот путь, по которому можно прийти к поставленной цели. Годовой цикл учебно-тренировочной работы гандболистов планируется из расчета трех периодов: подготовительного, соревновательного и переходного. В связи с тем, что соревнования среди студентов в течение учебного года проводятся в два тура (осень, весна), то нам следует предусмотреть двухцикловое планирование.

С подготовительного периода начинается каждый новый тренировочный цикл. Его назначение – заложить фундамент высоких спортивных показателей в течение игрового сезона. Заканчивается подготовительный период до начала календарных соревнований и длится 6-8 недель. Подготовительный период делится на три взаимосвязанных этапа: общей подготовки, специальной подготовки и предсоревновательной подготовки. Каждый из этих этапов имеет свои специфические задачи, решение которых обеспечивает планомерное и постепенное наращивание уровня тренированности спортсменов.

На этом этапе подготовки на физическую подготовку отводится не менее 50 % всего времени, на техническую 35-40 % и только 10-15 % – на другие виды подготовки [2]. Включаются упражнения на развитие силы броска, специальной скорости, игровой ловкости. Одновременно решаются задачи комплектования команды. Этап общей подготовки включает в себя "втягивающий" и "развивающий" мезоциклы. При значительных объемах физических нагрузок интенсивность тренировочных занятий ниже, чем в последующих этапах, и наращивается постепенно. Частота сердечных сокращений на данном этапе после выполнения упражнений должна достигать уровня 136-140 уд/мин на начало и увеличиваться до 148-150 уд/мин в конце этапа.

Этап специальной подготовки имеет все черты базового развивающего мезоцикла. При стабилизации общего объема физических нагрузок общая нагрузка продолжает расти за счет увеличения ее интенсивности. Это дает возможность гандболисту выйти на новый уровень спортивной работоспособности. Допустимы занятия с максимальной интенсивностью, которая

оценивается по частоте сердечных сокращений и может достигать 170-180 уд/мин.

Средствами тренировки на этом этапе выступают специально-подготовительные упражнения, тренировочные упражнения соревновательного характера. Распределение времени по видам подготовки, на данном этапе, следующее: на физическую подготовку отводится до 15%, на техническую – 15-20%, на тактическую – 25-30%, на игровую – 35-40% времени.

Во время игровой подготовки, предшествующей соревновательному периоду следует проводить двусторонние игры, желательно провести несколько контрольных товарищеских встреч, которые выступают эффективным средством контроля над уровнем подготовленности команды, в целом и каждого гандболиста в частности. Это дает возможность проверить системы нападения и защиты, отшлифовать отдельные комбинации, уточнить определенные игровые сигналы. В ходе матчей гандболисты выполняют те функции, для которых они готовились. В случае необходимости можно использовать игры при численном превосходстве или меньшинстве одной из сторон.

Этап завершается фазой "сужения", когда одновременно уменьшаются количество и время, но сохраняется соревновательная подготовка. За две недели до ответственных соревнований нагрузки рекомендуется снизить в основном по объему, сохраняя соревновательный режим интенсивности. В последнюю неделю подготовки к ответственным соревнованиям нельзя внедрять в занятия новые упражнения, что может вызвать боль в мышцах и исключить упражнения общей силовой направленности [3]. Накануне соревнований необходима эффективная разминка с включением скоростно-силовых упражнений. В конце предсоревновательного этапа необходимо иметь данные функционального состояния гандболиста или его подготовленности, выраженные в цифровых величинах.

Литература:

1. Игнатьева В.Я. Подготовка игроков в гандбол в спортивных школах: учебно-методическое пособие. М.: Советский спорт, 2013. 288 с.
2. Козина Ж.Л. Теоретико-методические основы индивидуализации учебно-тренировочного процесса спортсменов в игровых видах спорта:

автореф. дисс. ... докт. наук по ФВС : 24.00.01. «Олимпийский и профессиональный спорт». К.: 2010. 45 с.

3. Тищенко В. Контроль тренувальної та змагальної діяльності команд високої кваліфікації з гандболу : монографія. Запоріжжя : Статус, 2017. 462 с.

УДК 657

Педагогічні науки

ПРІОРИТЕТНА РОЛЬ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ ЯК СКЛАДОВОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ТА ВИХОВАННЯ

Чиркіна С.В.,

*викладач фортепіано, концертмейстер відділу
«Музичне мистецтво»*

Канівського коледжу культури і мистецтв

Подзіреї Л.М.,

заступник директора

з навчальної частини Канівської ДШМ

м.Канів, Україна

У сучасних державотворчих процесах важлива роль належить музичній освіті як специфічній освітній галузі. Реалії сьогодення актуалізують проблему оновлення вітчизняної музичної освіти - самопідготовка фахівців у галузі музичного мистецтва безпосередньо впливає на відродження національної культури, розвиток художніх традицій, формування нового світогляду. Розвиток музичного мистецтва, виникнення єдиного освітнього простору в умовах глобалізованого суспільства, спричинивши суттєві зміни у вищій школі, потребує систематичного оновлення методів дослідження різномірних музичних явищ, пошуку інноваційних підходів до осмислення їх сутності та значущості в сучасному мистецькому середовищі [1, с.679].

Метою професійної музичної освіти є підготовка музикантів різної спеціалізації. Весь процес розділений на три щаблі (рівні), кожен з яких має певний статус. Перший щабель становить музична школа. Основу навчання тут складають класи гри на різних інструментах. Відбувається всебічний розвиток

творчої особистості кожної дитини, формування духовності та високих моральних цінностей. Реалізацію здібностей і талантів.

Середній щабель музичної освіти становлять музичні училища, та музичні школи -інтернати. Туди поступають кращі випускники музичних шкіл.

Третім щаблем професійної музичної освіти є музичні академії та інститути мистецтв, де студенти здобувають вищу освіту.

Варто відзначити ,що усім типам музичних навчальних закладів притаманна така форма роботи, як індивідуальні заняття [2, с.208].

Разом із тим, на сучасному етапі у сфері мистецької освіти загалом і музичної зокрема, існує низка проблем із складною соціально-економічною, культурною та політичною ситуацією в державі. Це зниження рівня фінансування , погіршення матеріального забезпечення освітніх закладів, неготовність до умов функціонування в умовах вільного ринку. Музична освіта поступово стає недоступною, елітною, що зумовлює різке зменшення контингенту в усіх ланках III системи, а також скорочення музичних шкіл та студій. Це призводить до духовного зубожіння сучасних слухачів, яким бракує музичної ерудиції ,витонченого смаку і тому вони надають перевагу розважальній фоновій і танцювальній музиці, сприйняття якої не потребує розумової та душевної активності. Музиканти повинні донести і максимально наблизити до сучасного слухача найкращі зразки академічної культури.

Глобалізація сучасного суспільства висунула якісно нові вимоги до змісту, форм та принципів організації професійної освіти. Виділяючи основні тенденції інтеграції музичної освіти України до європейської освітньої системи, вчені виокремлюють «оновлення змісту навчальних планів та програм, приєднання до Європейської мережі дослідницьких програм».

Розглядаючи музику як специфічну форму виявлення людських думок і почуттів, вчені підкреслюють необхідність певного рівня культурного розвитку особистості. Вимоги часу є підставою для створення динамічних, гнучких структур, невіддільних від національної основи. Звернення до вітчизняної спадщини , усвідомлення важливості національного коріння , зорієнтованість у

професійній діяльності на українські традиції сьогодні набуває особливого значення.

В освітніх стандартах вищої професійної освіти одним із змістовних компонентів підготовки фахівців вважаються комп'ютерні технології.

Таким чином, узагальнення результатів аналізу досліджуваної проблеми надає можливість визначити основні сучасні тенденції розвитку професійної музичної освіти[3, с.248].

Література:

1. Богуцький Ю.П. Українська культура в європейському контексті/ К.: Знання ,2007.
2. Волков С. М. Мистецька освіта в культурі України/ - К., 2006.
3. Рудницька О. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти / О. Рудницька.-К., 1998.

УДК 378

Педагогічні науки

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВИКОНАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ

Щур Н. В.,
*магістранта факультету
фізичного виховання та біології
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна
академія ім. Тараса Шевченка
м. Кременець, Україна*

Суспільство завжди зацікавлене в формуванні творчої особистості, бо креативна діяльність є основою соціального прогресу. Сучасна система освіти побудована на засадах формування освіченої, творчої, ініціативної та самореалізуючої особистості, а для цього треба висококваліфікованих фахівців, які будуть творчо ставитися до своєї роботи.

Формування творчої ініціативної особистості тісно пов'язане з професійною підготовкою вчителя, його вмінням організувати процес навчання за допомогою

новітніх, нестандартних, інноваційних технологій. Суспільні тенденції оновлення змісту, методів, форм освітнього процесу, орієнтація на врахування індивідуальності кожного учня ставлять високі вимоги до особистості кожного педагога, розвитку його творчого потенціалу. Нова українська школа потребує педагогічних кадрів, які здатні до самореалізації в творчій діяльності та професійному саморозвитку, бо лише творчий учитель може сформувати творчу особистість дитини, допомагаючи їй розкрити свої нахили та здібності.

Формування творчого потенціалу характеризує «творчий стиль діяльності», який Н. Ю. Посталюк трактує так: «стійка єдність способів та засобів діяльності, що забезпечують її творчий характер та цілісність» [3].

Науковець В. О. Моляко вбачає певні складові в системі творчого потенціалу [1; 2], такі як:

- задатки та схильності;
- пізнавальні інтереси;
- прагнення до новизни, допитливість;
- швидке засвоєння інформації;
- порівняння й аналіз усього;
- загальний інтелект;
- цілеспрямованість і працьовитість;
- вироблення особистісних стратегій;
- пошуки виходу зі складних ситуацій.

Чувасова Н. О. наголошує на важливості фундаменталізації знань, що полягає в переведенні великого обсягу інформації в певні головні ідеї, сутнісні основи [4]. Такі системні та комплексні фундаментальні знання збагачують творче мислення.

Майбутні вчителі біології під час виконання науково-дослідних робіт формують і розвивають особистий творчий потенціал, розширюючи наукові уявлення. Науково-технічний прогрес уніс корективи в дослідницький процес через удосконалення інформаційних технологій, які допомагають креативно адаптуватися до реформ у педагогічній освіті.

На початковій стадії виконання науково-дослідницьких завдань студенти ще не можуть оцінити свій творчий потенціал. Після ознайомлення з експериментально-дослідною методикою в них уже частково формується самооцінка власної креативності. Сама ж організація пошуку відповідної тематичної інформації, створення певних проектів, виконання досліджень розкривають і розвивають особистісну творчість.

Практично всі студенти-біологи визнають актуальність проблеми розвитку творчого потенціалу, зазначаючи, що в загальноосвітній школі дуже малий акцент у біології на творчість. І тільки у вищому навчальному закладі під час виконання реферативних, курсових, кваліфікаційних робіт у майбутніх учителів закладаються основи креативного розвитку та наукового збагачення.

Творчий потенціал у майбутніх біологів виявляється та продуктивно розвивається навіть у межах практичних і лабораторних занять, під час яких завдяки використанню інформаційно-комунікаційних технологій (особливо розв'язання креативних завдань із допомогою комп'ютера) формується пізнавальна самостійність і розвиваються творчі здібності студентів. Створення проблемних ситуацій сприяє висуненню гіпотез щодо їх розв'язання, критичному аналізу ситуації, доказовості висновків.

Отже, можна підсумувати, що розвиток творчості неможливий у традиційному змісті навчання, а виконання науково-дослідницьких робіт формує та розвиває креативний потенціал.

Література:

1. Моляко В. О. Психологічна готовність до творчої праці. Київ : Знання, 1998. 48 с.
2. Моляко В. А. Творческая одаренность и воспитание творческой личности. Киев : Знание, 1991. 256 с.
3. Посталюк Н. Ю. Творческий стиль деятельности. Педагогический аспект. Казань : Издание Казанского университета, 1989. 204 с.
4. Чувасова Н. О. Теоретичні і методичні засади розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів хімії та біології у вищих навчальних закладах :

автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
/ Чувасова Наталія Олександрівна ; Черкаський національний університет імені
Богдана Хмельницького. Черкаси, 2017. 40 с.

